

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

ÇUKUROVA
KALKINMA AJANSI

ÇUKUROVA KALKINMA AJANSI

2026 YILI FİZİBİLİTE DESTEĞİ PROGRAMI

Referans Numarası: TR62/26/FZD

Başvuru Rehberi

Son Başvuru Tarihi

Elektronik Başvuru	24 Aralık 2026 Saat: 23.59
Taahhütname Teslimi	31 Aralık 2026 Saat: 17.00

İÇİNDEKİLER

1. FİZİBİLİTE DESTEĞİ.....	4
1.1. GİRİŞ.....	4
1.2. PROGRAMIN AMACI.....	5
1.3. ÇUKUROVA KALKINMA AJANSI TARAFINDAN SAĞLANACAK MALİ KAYNAK.....	5
2. FİZİBİLİTE DESTEĞİNE İLİŞKİN KURALLAR.....	6
2.1. UYGUNLUK KRİTERLERİ.....	6
2.1.1 Başvuru Sahibi ve Ortakların Uygunluğu.....	6
2.1.2. Uygun Projeler: Destek Başvurusu Yapılabilecek Projeler.....	8
2.1.3. Maliyetlerin Uygunluğu: Destekten Karşılanabilecek Maliyetler.....	11
2.2. BAŞVURU ŞEKLİ VE YAPILACAK İŞLEMLER.....	13
2.3. BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ, SEÇİLMESİ VE SONUÇ BİLDİRİMİ.....	15
2.4. DEĞERLENDİRME SONUCUNUN BİLDİRİLMESİ.....	17
2.5. SÖZLEŞME İMZALANMASI VE UYGULAMA KOŞULLARI.....	18
EKLER.....	22
EK A: FİZİBİLİTE DESTEĞİ ETÜDÜ FORMATI.....	23
EK B: KONTROL LİSTESİ.....	40

Program Künyesi					
Program Adı	2026 Yılı Fizibilite Desteği Programı				
Referans No	TR62/26/FZD				
Programın Amacı	Bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine ve bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine katkı sağlayacak projelerin fizibilite çalışmalarının desteklenmesidir.				
Programın Öncelikleri	<p>Öncelik I: Bölgenin sürdürülebilir büyüme ve yeşil dönüşüm kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi</p> <p>Öncelik II: Bölgenin imalat sanayinde rekabet gücünün artırılmasına yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi</p> <p>Öncelik III: Bölgenin kırsal alanlarının ekonomik, ekolojik ve kültürel bağlamda ele alınarak mevcut potansiyelin değerlendirilmesine ve kırsalda yaşam standartlarının iyileştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi</p> <p>Öncelik IV: Bölgesel kalkınma öncelikleri ve ortaya çıkan fırsatlar doğrultusunda Çukurova Bölgesinin ekonomik, sosyal ve çevresel açılardan rekabet gücünün artırılmasına yönelik olan ve özellikle kadın girişimciliği ile kadın istihdamını içeren ve diğer üç öncelik kapsamında değerlendirilemeyen yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi</p>				
Program Bütçesi	7.500.000,00 TL				
Proje Başına Destek Miktarı	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Asgari</th> <th>Azami</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>100.000,00 TL</td> <td>600.000,00 TL</td> </tr> </tbody> </table>	Asgari	Azami	100.000,00 TL	600.000,00 TL
Asgari	Azami				
100.000,00 TL	600.000,00 TL				
Proje Başına Azami Destek Yüzdesi	%100				
Proje Uygulama Süresi	Azami 12 ay				
Uygun Başvuru Sahipleri ve Ortaklar					
<ul style="list-style-type: none"> Kamu Kurum ve Kuruluşları Mahalli İdareler ve Mahalli İdare Birlikleri Üniversiteler Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları Sivil Toplum Kuruluşları Organize Sanayi Bölgeleri Küçük Sanayi Siteleri Teknoparklar, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri Serbest Bölge İşleticileri ve İş Geliştirme Merkezleri Birlik ve Kooperatifler 					
Destek Alacak Yararlanıcının Proje Bitiminde Ajansa Sunacağı Fizibilite Raporunun Uygunluğu					
<ul style="list-style-type: none"> Fizibilite desteğinden yararlanan projeler için proje sonunda hazırlanacak fizibilitenin şablonu olarak fizibilite desteği etüdü formatı (EK FZDEF) kullanılmalıdır. Ekonomik değerlendirme, teknik değerlendirme ve mali değerlendirme olmak üzere üç bölümden oluşmalıdır. Yatırım tamamlandıktan sonra, satılacak/sunulacak ürünün ve/veya hizmetin tanımı/içeriği yatırımın yeri/üretim şekli/teknolojisinin seçilmesini, fiyatının tespitini gerçekleştirebilecek ölçüde tanımlanmış olmalıdır. Planlanan yatırım gelir getirici bir iş modeli içermelidir. Planlanan yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı net fayda hesaplanmalıdır. 					

1. FİZİBİLİTE DESTEĞİ

1.1. GİRİŞ

Faaliyetlerini, kurulduğu 2006 yılından bugüne “Çukurova Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınmasında uzmanlaşmış öncü kurum olmak” vizyonu ile sürdüren Çukurova Kalkınma Ajansı, yerel kalkınmanın tüm alanlarında uluslararası, ulusal ve bölgesel paydaşlarla yakın iş birliği içerisinde yürüttüğü çalışmalar ile Çukurova Bölgesi'nin kalkınma sürecine önemli katkılar sağlamaktadır. “Daha yaşanılabilir ve müreffeh bir bölge için, kurumsal yapısı, uzman kadrosu ve etkin katalizör rolü ile paydaşlarına güç ve yön vererek kaynakları yenilikçi bir yaklaşımla değere dönüştürmek” misyonu çerçevesinde hazırlamış olduğu bölge planları, belirli dönemlerde yayımladığı araştırma ve analiz raporları, gerçekleştirdiği yatırım destek ve tanıtım faaliyetleri ve yürüttüğü mali destek programları ile Adana ve Mersin illerini kapsayan TR62 Bölgesi'nin sosyo-ekonomik gelişmesini hedefleyen Çukurova Kalkınma Ajansı, bölgenin kalkınma sürecinin hızlandırılması ve bölge için kritik öneme sahip proje ve faaliyetlerin hayata geçirilmesi amacıyla bölge aktörlerine rehberlik etmiş ve bugüne kadar önemli mali ve teknik destekler sağlamış bulunmaktadır.

Kalkınma Ajanslarının sağladığı proje ve faaliyet destekleri ile ilgili usul ve esaslar, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, Destek Yönetimi Kılavuzu, Proje Uygulama Rehberi ve Başvuru Rehberinde belirtilmektedir. Ajanslar tarafından bu Yönetmelik, Kılavuz ve Rehber çerçevesinde sağlanacak desteklere ilişkin ilke ve kurallar; ulusal plan ve stratejiler, bölge plan ve programları ile Ajansın yıllık çalışma programında belirtilen öncelikler doğrultusunda oluşturulur.

2026 Yılı Fizibilite Desteği Programı, Ajans Yönetim Kurulu ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca onaylanan 2026 Yılı Çalışma Programı çerçevesinde Ajansımızca uygulamaya konulan “Sonuç Odaklı Programlama” yaklaşımı doğrultusunda hazırlanmıştır. Sonuç odaklı programlama kapsamında stratejik olarak belirlenmiş bölgesel kalkınma hedeflerine ulaşmak için hazırlanan kısa ve orta vadeli programlar, Çukurova Bölgesi'nde belirlenen sektörel, tematik ya da mekânsal önceliklere yönelik alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri kapsayacak ve nihayetinde ölçülebilir sonuç ve çıktı hedefleri olacak şekilde kurgulanmıştır. 2026 Yılı Fizibilite Desteği Programının çerçevesi ve desteklenmesi muhtemel proje başlıkları belirlenirken Ajansın, Bölge için uygulamaya koyduğu üç program olan; Sürdürülebilir Büyüme ve Yeşil Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı, İmalat Sanayinde Rekabet Gücünün Artırılması Sonuç Odaklı Programı ve Dirençli ve Gelişen Kırsal Alanlar Sonuç Odaklı Programları ile bu programların öncelikleri dikkate alınmıştır. Ancak, konu ve içerik bakımından tarafımızca oluşturulmuş bulunan üç sonuç odaklı program çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün olmayan ve/veya yıl içerisinde üzerinde çalışılması gereği ortaya çıkan bir konu ile ilgili alt program ve faaliyetler için ayrıca “Yerel Kalkınma Fırsatları” adıyla oluşturulan dördüncü bir kapsam tasarlanmıştır.

2024 yılından itibaren üç yıllık süreyle yürütülmesi planlanan programlardan ilki olan Sürdürülebilir Büyüme ve Yeşil Dönüşüm Sonuç Odaklı Programının genel amacı; bölgemizde yeşil dönüşümü gerçekleştirmek amacıyla, sanayi üretimi ile temiz enerji ve temiz teknolojiler alanlarındaki potansiyelin desteklenerek yatırım ortamının ve rekabetçiliğin güçlendirilmesidir. İkinci sonuç odaklı program olan İmalat Sanayinde Rekabet Gücünün Artırılması Sonuç Odaklı Programının genel amacı; imalat sanayinde kurumsallaşma, Ar-Ge, yenilik ve verimlilik uygulamalarının desteklenerek katma değerli ürün ihracatının artırılmasıdır. Dirençli ve Gelişen Kırsal Alanlar Sonuç Odaklı Programının genel amacı ise; Çukurova Bölgesi'nin kırsal alanlarının ekonomik, ekolojik ve kültürel bağlamda ele alınarak mevcut potansiyelin değerlendirilmesi ve kırsalda yaşam standartlarının iyileştirilmesidir. Sonuç odaklı programların dışında Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı ile belirlenen çalışma alanı ise bölgesel kalkınma öncelikleri ve ortaya çıkan fırsatlar doğrultusunda Çukurova Bölgesinin ekonomik, sosyal ve çevresel açılardan rekabet gücünün artırılmasını hedeflemektedir. Yerel Kalkınma Fırsatları ile amaçlanan, diğer sonuç odaklı programlar kapsamında yer almayan proje ve faaliyetlerin bölgenin kalkınma öncelikleri çerçevesinde bütüncül şekilde değerlendirilmesidir.

2026 Yılı Fizibilite Desteği Programı, ifade edilen bu üç sonuç odaklı program ile yerel kalkınma fırsatları alanında belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu rehberde, Fizibilite Desteği Programının genel ve özel amaçları, başvuru uygunluk kriterleri ve diğer başvuru koşulları ayrıntılı biçimde yer almaktadır.

1.2. PROGRAMIN AMACI

2026 Yılı Fizibilite Desteği Programının amacı; 2024-2028 Çukurova Bölge Planı vizyonu doğrultusunda, Planın öncelik ve tedbirleri kapsamında, Ajansın uyguladığı Sonuç Odaklı Programlar ile uyumlu olacak şekilde;

Programın Genel Amacı:

- TR62 (Adana, Mersin) Düzey 2 Bölgesi'nin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına,
- Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine,
- Bölgenin yenilikçilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek sağlamaktır.

Fizibilite desteği kapsamında yatırım projesi niteliğinde olmayan başvurulara destek verilmez.

Programın Özel Amacı:

Çukurova Bölgesi'nde yeşil dönüşüm ve sürdürülebilir büyümenin hızlandırılmasına, imalat sanayinde katma değer artırılmasına, kırsal alanda yaşam standartlarının iyileştirilmesi ile yerel kalkınma fırsatlarının yatırıma dönüştürülmesine yönelik yatırımların fizibilite raporlarının hazırlanmasıdır.

2026 Yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında dört temel öncelik belirlenmiştir. Proje başvuruları hazırlanırken, proje konusuna uygun olan öncelik seçilmeli ve ilgili öncelik ile ilişkilendirme yapılmalıdır. Program kapsamındaki öncelikler aşağıdaki gibidir:

Öncelik I: Bölgenin sürdürülebilir büyüme ve yeşil dönüşüm kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi

Öncelik II: Bölgenin imalat sanayinde rekabet gücünün artırılmasına yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi

Öncelik III: Bölgenin kırsal alanlarının ekonomik, ekolojik ve kültürel bağlamda ele alınarak mevcut potansiyelin değerlendirilmesine ve kırsalda yaşam standartlarının iyileştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi

Öncelik IV: Bölgesel kalkınma öncelikleri ve ortaya çıkan fırsatlar doğrultusunda Çukurova Bölgesinin ekonomik, sosyal ve çevresel açılardan rekabet gücünün artırılmasına yönelik olan ve özellikle kadın girişimciliği ile kadın istihdamını içeren ve diğer üç öncelik kapsamında değerlendirilemeyen yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi

1.3. ÇUKUROVA KALKINMA AJANSI TARAFINDAN SAĞLANACAK MALİ KAYNAK

Bu program kapsamında desteklenecek projeler için Ajans tarafından tahsis edilen toplam kaynak tutarı **7.500.000,00 TL** olup söz konusu tutar, Program künyesinde belirtilen dört öncelik kapsamında yapılan ve değerlendirme neticesinde başarılı olan proje başvuruları için kullanılacaktır.

Verilecek destekler, künyede belirtilen asgari ve azami tutarlar arasında olacaktır ve bu tutarların dışında kalan destek taleplerini içeren projeler değerlendirmeye alınmayacaktır.

Fizibilite desteklerinde yararlanıcının eş finansmanı zorunlu olmamakla birlikte eş finansman öngören proje teklifleri öncelikli olarak desteklenir. Eş finansman öngörülen projelerde başvuru sahibi, eş finansmanını kendi bütçesinden karşılayabileceği gibi, ortaklarından, iştirakçilerinden ve/veya üçüncü

tarafından sağlayacağı nakdi katkılar ile karşılayabilmesi mümkündür. Her halükârda, sözleşmeyi imzalayan taraf olması sebebiyle, eş finansman yükümlülüğü yararlanıcının kendi taahhüdü hükmünde olup yerine getirilmemesi durumunda yararlanıcı bizzat sorumlu olacaktır. Aynı katkılar eş finansman olarak kabul edilmez.

2. FİZİBİLİTE DESTEĞİNE İLİŞKİN KURALLAR

Fizibilite Desteği ile finanse edilen projelerin uygulanmasıyla ilgili kurallar Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, Destek Yönetimi Kılavuzu ve Proje Uygulama Rehberinde açıklanmaktadır. Başvuru Sahipleri başvuruda buldukları andan itibaren bu Yönetmelik hükümlerini ve bu Rehberde yer alan bütün hususları kabul etmiş sayılırlar.

Ajans, bu destek programını zorunlu hallerin ortaya çıkması halinde desteklenecek proje listesi ilan edilmeden önce iptal etme hakkını saklı tutar. Bu durumda Başvuru Sahipleri Ajanstan herhangi bir hak talebinde bulunamaz.

Destek için başvurusu yapılan projeler, Ajans tarafından her zaman eğitim amaçlı olarak ve sahibinin ayrıca muvafakati aranmaksızın kullanılabilir. Böyle bir durumda fizibilitede yer alan gerçek ve tüzel kişilere ait şahsi bilgiler ve mesleki sır niteliğindeki bilgiler ifşa edilmeyecektir.

2.1. UYGUNLUK KRİTERLERİ

Fizibilite desteği kapsamında desteklenecek projelere yönelik olarak üç temel uygunluk kriteri aranmaktadır:

- Başvuru sahibi ve ortaklarının uygunluğu
- Faaliyetlerin uygunluğu
- Maliyetlerin Uygunluğu

2.1.1. Başvuru Sahibi ve Ortakların Uygunluğu

Destek almaya hak kazanabilmek için, Başvuru Sahipleri aşağıda belirtilen koşulların tümüne uymalıdır:

- Proje konusunun, Başvuru Sahibi kurum/kuruluşun görev ve yetki alanı içerisinde bulunması
- Ajansın faaliyet gösterdiği TR62 Düzey 2 bölgesinde (Adana, Mersin) kayıtlı olması veya merkezinin ya da yasal şubelerinin bu bölgede bulunması
- Projenin hazırlığından ve yönetiminden (eğer varsa ortakları ile birlikte) doğrudan sorumlu olması, aracı olarak hareket etmemesi
- Ajansa proje başvurusu yapılmadan önce kurulmuş ve tescil edilmiş olması

Başvuru Sahiplerinin Uygunluğu

Fizibilite Desteğinden yararlanabilecek kurum ve kuruluşlar aşağıda belirtilmiştir. Bunlar:

- Kamu Kurum ve Kuruluşları
- Mahalli İdareler ve Mahalli İdare Birlikleri
- Üniversiteler
- Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları
- Sivil Toplum Kuruluşları
- Organize Sanayi Bölgeleri
- Küçük Sanayi Siteleri
- Teknoparklar, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri

Belediyeler, Sanayi ve Ticaret Odaları, 5449 sayılı Kanunun 19'uncu maddesinin d) ve e) bendinde belirtilen bütçe paylarını Çukurova Kalkınma Ajansı'na aktarmadıkça ve bunlarla ilişkili varsa diğer bütün mali yükümlülükleri tamamen yerine getirmedikçe, yararlanıcı veya proje ortağı olarak Ajansla destek sözleşmesi imzalamaz.

Bu durum söz konusu kurumların proje başvurusu yapmalarına engel değildir. Ancak bu halde, başarılı proje sahibi ya da ortağının ödeme gücüne ilişkin kanıtlayıcı belgelerini de içeren gerekçeli başvurusu üzerine, projenin bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına etkisinin Yönetim Kurulunca değerlendirilmesinin ardından Bakanlık onayı ile sözleşme imzalanabilir. Bu durumda dahi başvuru sahibi ya da ortağının sözleşme imzalanmadan evvel muaccel borçlarının en az yüzde yirmisini ödemiş olması şartı aranır.

- Serbest Bölge İşleticileri ve İş Geliştirme Merkezleri
- Birlik ve Kooperatifler

Ayrıca, aşağıdaki halleri taşıyan başvuru sahipleri ve proje ortakları Ajanstan mali destek alamazlar:

- a) İflas etmişler veya tasfiye halinde bulunan ve bu durumları nedeniyle işleri kayyum veya vasi tarafından yürütülen, konkordato ilan ederek alacaklılar ile anlaşma yapmış, faaliyetleri askıya alınmış veya bunlarla ilgili bir kovuşturmanın konusu olanlar veya meri mevzuatta öngörülen benzer durumlarda olanlar,
- b) Kesinleşmiş yargı kararı (yani temyizi mümkün olmayan bir karar) ile mesleki faaliyete ilişkin bir suçtan mahkûm olanlar,
- c) Haklarında, görevlerini kötüye kullandıklarına dair kesinleşmiş mahkeme kararı olanlar,
- ç) Dolandırıcılık, yolsuzluk, bir suç örgütü içinde yer almak gibi suçlardan kesinleşmiş yargı kararı ile mahkûm olanlar;
- d) Herhangi bir kamu ihale prosedürüne veya diğer bir mali desteğe ilişkin yükümlülüklerle uymayarak, sözleşmeyi ciddi bir şekilde ihlal ettiği tespit edilenler,
- e) Teklif çağrısına katılım koşulu olarak kalkınma ajansı tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin temin edilmesi sırasında yanlış beyanda bulunanlar veya bu bilgi ve belgeleri zamanında Ajansa sunmayanlar,
- f) Mevcut veya daha önceki teklif çağrılarının değerlendirilmesi sürecinde değerlendirme komitesini veya kalkınma ajansını etki altında bırakmaya veya gizli bilgi elde etmeye teşebbüs edenler,
- g) Sözleşme imzalandığı tarih itibarıyla;
  - o Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere vergi dairelerine vadesi geçmiş borcu olanlar,
  - o Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere sosyal güvenlik kurumuna vadesi geçmiş borcu olanlar,
  - o Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, söz konusu projeye Ajans tarafından sağlanacak destek tutarının yüzde üçü kadar ya da daha fazla bir meblağ için, herhangi bir nedenle haklarında kesinleşmiş haciz işlemi bulunanlar,
- ğ) Teklif edilen proje dolayısıyla menfaat ilişkisi içinde olanlar.

Yukarıda (a) ve (e)'de belirtilen durumlarda, teklif çağrısına katılma yasağı, ihlalin tespit edildiği tarihten sonraki iki yıl; (b), (c), (ç) (d) ve (f)'de belirtilen durumlarda, kararın tebliğ tarihinden itibaren dört yıl; (g)'de belirtilen durumda yazılı yükümlülüklerinin yerine getirilmesine dek; (ğ)'de yazılı durum için ise süresiz olarak söz konusudur.

Başvuru Formunun Başvuru Sahibinin Beyannamesi bölümünde, Başvuru Sahipleri, yukarıdaki (a)'dan (ğ)'ye kadar olan kategorilerin hiçbirine girmediklerine dair beyanda bulunmalıdırlar.

Ortakların Uygunluğu

Başvuru Sahipleri tek başlarına ya da ortak kuruluşlarla birlikte başvuruda bulunabilirler.

Başvuru Sahibinin ortakları, projenin tasarlanmasına ve uygulanmasına katılabilecek ve yaptıkları masraflar destek yararlanıcısının yaptığı masraflarla aynı koşullarda kabul edilebilecektir. Bu nedenle ortaklar, "Ajansın faaliyet gösterdiği Düzey 2 bölgesinde (Adana-Mersin) kayıtlı olmaları veya merkezlerinin ya da yasal şubelerinin bu bölgede bulunması" maddesi dışında Başvuru Sahipleri ile aynı uygunluk kriterlerini karşılamalıdırlar. Uygun başvuru sahibi olmayan kurum ve kuruluşlar, program kapsamında ortak olarak uygun sayılmamaktadır.

Ortak olacak kuruluşlar ortaklık beyanını doldurmalıdır. Başvuru formunda yer alan Ortaklık Beyannamesi, Başvuru Sahibinin ve tüm ortaklarının yasal yetki verilmiş temsilcileri tarafından imzalanmalıdır.

İştirakçilerin Uygunluğu

Başvuranların ve ortakların uygunluk kriterlerini karşılamayan kuruluşlar da projeye, o projenin güvenilirliğini ve sürdürülebilirliğini artırmak amacıyla, iştirakçi olarak katılabilirler. İştirakçi kuruluşlar, projede sponsorluk, teknik destek sağlama gibi roller üstlenecektir. Ancak yaptıkları harcamalar uygun maliyet olarak değerlendirilmez.

Başvuru Formunda Başvuru Sahibinin Projeye Katılan İştirakçileri Bölümünde yer alan Beyanname, iştirakçilerin temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)i tarafından imzalanmalıdır.

Siyasi partiler ve bunların alt birimleri, hiçbir şekilde Başvuru Sahibi veya ortak olarak proje başvurusunda bulunamazlar, proje uygulamalarında yer alamazlar.

Yükleniciler

Proje kapsamında, bazı mal, hizmet alımı ve yapım işleri faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için satın alma (ihale) yapılması gerekebilir. Bu ihalelerde tanımlanan işler, Proje Uygulama Rehberinde belirtilen satın alma kurallarına uygun olarak seçilen yükleniciler tarafından gerçekleştirilir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi yararlanıcılar için söz konusu mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla yararlanıcı, ortak ve iştirakçinin idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından nüfuzu altında bulundurduğu gerçek ve tüzel kişiler, aynı proje kapsamında yüklenici olamazlar.

2.1.2. Uygun Projeler: Destek Başvurusu Yapılabilecek Projeler

Süre

Fizibilite Desteği kapsamında yararlanıcı, sözleşme yükümlülüklerini en fazla **on iki ay** içerisinde tamamlayarak fizibilite raporunu Ajansa sunar. Uygulama süresi, sözleşmenin tüm taraflarca imzaladığı günden bir sonraki gün itibarıyla başlar.

Yer

Faaliyetler, TR62 (Adana, Mersin) Düzey 2 Bölgesi'nde gerçekleştirilmelidir. Ancak, gerçekleşmesi beklenen amaçlara uygunluğu gerekçelendirildiği durumlarda bazı alt faaliyetler bölge dışında da gerçekleştirilebilir.

Proje Konuları

Proje konusu, Ajans tarafından yürütülmekte olan Fizibilite Desteğinin amaç ve önceliklerine uygun olmak zorundadır. Proje konusunun uygunluğu hususu, Başvuru formunun "Gerekçelendirme" bölümünde açıkça izah edilmelidir.

Program kapsamında desteklenebilecek örnek proje konuları aşağıda yer almaktadır. Örnekler, olası proje konularının tümünü kapsamamakta olup yalnızca fikir verme amacıyla sunulmuştur. Belirtilen programın amaçları ile uyumlu olmaları şartıyla ihtiyaç duyulan diğer proje konuları da uygun kabul edilecektir.

Bölgeye yapılacak veya yapılması planlanan yeni yatırımları teşvik etmek amacı ile hazırlanacak fizibilite raporları öncelikli olarak değerlendirilecektir. Fizibilite desteği kapsamında yatırım projesi niteliğinde olmayan başvurulara destek verilmez.

Örnek Proje Konuları

Öncelik I: Bölgenin sürdürülebilir büyüme ve yeşil dönüşüm kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi kapsamındaki örnek proje konuları aşağıdaki gibidir:

- Sürdürülebilir şehirler yaklaşımının yerel yönetimlerde benimsenmesi ile ilgili yatırımlara yönelik fizibilite raporları

- Bölge sanayisinde karbon ayak izi, yeşil mutabakat, döngüsel ekonomi, endüstriyel simbiyoz, enerji verimliliği, kaynak verimliliği, temiz üretim, dijital dönüşüm, iklim değişikliği gibi alanlarda kapasitenin artırılmasını hedefleyen yatırımlara yönelik fizibilite raporları
- Bölge sanayisinde enerji verimliliğinin artırılmasına katkıda bulunmayı hedefleyen yatırımlara yönelik fizibilite raporları
- Yalın üretim, temiz üretim, enerji verimliliği ve endüstriyel simbiyoz gibi kaynak verimliliği konuları ile ilgili yatırımlara yönelik fizibilite raporları
- İşletmelerde proses verimliliğini artırıcı uygulamalar ile ilgili yatırımlara yönelik fizibilite raporları
- Organize sanayi bölgeleri ve içerisinde yer alan firmaların Yeşil OSB çalışmaları ile ilgili yatırımlara yönelik fizibilite raporları

Öncelik II: Bölgenin imalat sanayinde rekabet gücünün artırılmasına yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi kapsamındaki örnek proje konuları aşağıdaki gibidir:

- Bölgenin yenilik ekosisteminin geliştirilmesi kapsamında eksik olduğu düşünülen tesis, ürün, teknoloji veya araçların geliştirilmesini esas alan yatırımların fizibilite raporları
- Sektörel mükemmeliyet merkezi kurulmasına yönelik fizibilite raporları
- Kaynak verimliliğinin yaygınlaştırılması ve farkındalığın artırılmasına yönelik olarak enerji verimliliği merkezi gibi merkezlerin kurulmasına yönelik fizibilite raporları
- Bölgede üretimi yapılan mal ve hizmetlerin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilirliğinin artırılmasına yönelik yatırımların fizibilite raporları
- Bölgede üretimi gerçekleştirilmeyen yenilikçi ürünlerin üretim tesislerinin kurulmasına yönelik fizibilite raporları
- Bölge sanayisinin üretim ve ihracatında yüksek ve orta/yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin payının artırılmasına yönelik yatırımların fizibilite raporları
- Tarım ve gıda ürünlerinin katma değerli hale getirilmesi için işleme, pazarlama gibi alanlardaki altyapı yatırımlarının fizibilite raporları
- Doğal kaynakların işlenmesine ve katma değerli hale getirilmesine olanak sağlayacak yenilikçi üretim tesislerinin kurulmasına yönelik fizibilite raporları
- Üretim altyapısının geliştirilmesine yönelik OSB, İhtisas OSB, KSS, TGB gibi altyapıların oluşturulmasına yönelik fizibilite raporları
- Yenilenebilir enerji teknolojilerinde yerli aksam teknolojilerini geliştirme yatırımlarına yönelik fizibilite raporları
- Enerjinin çevresel kirliliğe yol açmadan sürdürülebilir olarak sağlanabilmesi için yapılacak biokütle yatırımları ve sera gazı salınım miktarının azaltılması için enerji tasarrufu sağlayacak yatırımlara yönelik fizibilite raporları
- Atıl durumdaki kamusal alanların ortak üretim ve istihdam alanlarına dönüştürülmesine yönelik fizibilite raporları
- Bölge sanayisinde dijital ve sürdürülebilir dönüşümün sağlanmasına yönelik yatırımların fizibilite raporları
- Bölge sanayisinde yeşil mutabakat, döngüsel ekonomi, sürdürülebilir üretim, yeşil dönüşüm ve temiz üretim hususlarını kapsayan yatırımların fizibilite raporları
- Savunma sanayi, siber güvenlik gibi bölge ekonomisi için önem arz eden alanlarda imalat sanayinin ihtiyaç duyduğu eleman yetiştirmeye yönelik yatırımların fizibilite raporları

Öncelik III: Bölgenin kırsal alanlarının ekonomik, ekolojik ve kültürel bağlamda ele alınarak mevcut potansiyelin değerlendirilmesine ve kırsalda yaşam standartlarının iyileştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi kapsamındaki örnek proje konuları aşağıdaki gibidir:

- Kırsalda tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ek olarak, çıkan ürünlerin işlenmesi ve marka tescil faaliyetleri ile ilgili yatırımlara ilişkin fizibilite raporları
- Yerel değerlerin yaşatılması amacıyla marka ve ticari değeri olabilecek ürünlerin kapasite geliştirici faaliyetlerle üretiminin desteklenmesi ile ilgili yatırımlara ilişkin fizibilite raporları

- Kırsalda yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılması ve verimliliğin artırılması ile ilgili yatırımlara ilişkin fizibilite raporları
- Kırsal kalkınma ve turizm alanlarında ortak çalışma, iş birliği ve girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ile ilgili yatırımlara ilişkin fizibilite raporları
- Turizmde ürün ve hizmet çeşitliliğinin (agroturizm, ekoturizm, yayla turizmi, gastronomi, doğa, termal, sağlık vb.) artırılmasına yönelik yatırımlara ilişkin fizibilite raporları
- Kırsalda üretilen tarımsal ve geleneksel ürünlerin katma değerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması ile ilgili yatırımlara ilişkin fizibilite raporları
- Kırsalda yöreye özgü ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi, depolanması, markalaşması ve ticarileşmesine yönelik yatırımların fizibilite raporları
- İlçelerde ve kırsal alanda çevre dostu uygulamaların geliştirilmesine yönelik yatırımların fizibilite raporları
- İlçelerde ve kırsal alanda sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için tarım dışı kırsal endüstrilerin geliştirilmesine yönelik yatırımlara ait fizibilite raporları
- Kırsalda yer alan tarihi yapılar, antik kentler, müze ve ören yerleri gibi alanların altyapı ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesine yönelik yatırımların fizibilite raporları
- Kırsalda yer alan tescilli taşınmaz kültür varlıklarının işlev sağlama amaçlı restorasyonuna ve turizme kazandırılmasına yönelik yatırımların fizibilite raporları

Öncelik IV: Bölgesel kalkınma öncelikleri ve ortaya çıkan fırsatlar doğrultusunda Çukurova Bölgesinin ekonomik, sosyal ve çevresel açılardan rekabet gücünün artırılmasına yönelik olan ve özellikle kadın girişimciliği ile kadın istihdamını içeren ve diğer üç öncelik kapsamında değerlendirilemeyen yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi kapsamındaki örnek proje konuları aşağıdaki gibidir:

- Kırılgan grupların sosyo-ekonomik yaşama aktif katılımını sağlayacak sosyal ve kültürel merkezlerin kurulmasına yönelik fizibilite raporları
- Kadın istihdamını ve girişimciliğini artırmaya yönelik kadın girişimcilik merkezleri gibi yatırımların fizibilite raporları
- Kadın kooperatiflerinin gelir ve istihdam arttırma amaçlı yatırımlarına yönelik fizibilite raporları
- Bölgede sosyal sorunların çözümüne destek olacak yenilikçi ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik fizibilite çalışmaları
- Kentsel alanın cazibesini artırmak amacıyla hayata geçirilecek altyapı yatırımlarına yönelik fizibilite raporları
- Coğrafi işaretli ürünlerin katma değerli bir şekilde üretimini sağlamaya yönelik yatırımların fizibilite raporları
- Toplumsal sorunların çözümü için bilimsel araştırmalar ve saha araştırmaları yapan sosyal laboratuvarların ya da sosyal inovasyon merkezlerinin kurulmasına yönelik fizibilite raporları
- Bölge için ekonomik değere sahip, kritik olan ve aciliyet taşıyan hususların yatırıma dönüşmesine yönelik fizibilite raporları

Salt araştırma, planlama, stratejik eylem planları, ihtiyaç analizi, mevcut durum analizi vb. analizler, envanter tespiti ve uygulama projelerinden oluşan teklifler fizibilite desteği kapsamında uygun değildir.

Bununla birlikte tüm projeler her koşulda mer'î mevzuata uygun olmalı ve aşağıdaki konuları kesinlikle içermemelidir:

- *Siyasi veya etnik içerikli faaliyetler*
- *Hukuka, kamu düzenine, genel sağlığa ve toplumun genel ahlak anlayışına aykırı faaliyetler*
- *Çiftçiler tarafından sözleşmeli üretilip tütün alıcıları tarafından satın alınan tütün üretimi haricinde tütün üretimi*
- *Türk Gıda Kodeksi Alkolsüz İçecekler Tebliği'ne uymayan ürünlerin üretimi*

- Bankacılık, sigortacılık, mali hizmetler
- Döviz spekülasyonu ve mali spekülasyonlar içeren faaliyetler; borsa yatırımları
- Gayrimenkul yatırımları
- Çalıştaylar, seminerler, konferanslar veya kongrelere katılım için bireysel sponsorluklar
- Eğitim veya kurslar için bireysel burslar
- Hibe verme amaçlı projeler (diğer kişi ya da kuruluşlara hibe (maddi veya ayni) veya kredi sağlamak için)
- Akademik araştırma
- Yerel kuruluşların rutin aktivitelerini finanse etmeyi teklif eden, özellikle cari faaliyet giderlerini kapsayan projeler
- Ajans ile sözleşme imzalanmadan önce başlatılan veya aynı proje ve proje kapsamında desteklenmesi talep edilen faaliyet yahut harcama kalemleri için diğer kaynaklardan finanse edilen projeler

Özel Düzenlemeler

Bir başvuru sahibi, bir takvim yılı içerisinde Fizibilite Desteği için **en fazla altı** başvuruda bulunabilir ve bu takvim yılında **en fazla iki** proje için mali destek alabilir. Bu sınırları aşan proje teklifleri ve geriye dönük bir yıl içinde reddedilmiş olan aynı proje teklifleri değerlendirmeye alınmaz.

Ajans aynı faaliyet için, mali destek veya teknik destekten sadece birini sağlayabilir.

2.1.3. Maliyetlerin Uygunluğu: Destekten Karşılanabilecek Maliyetler

Destek için sadece “uygun maliyetler” dikkate alınır. Bu nedenle bütçe hem bir maliyet tahmini hem de “uygun maliyetler” için tavan niteliğindedir. Proje kapsamında gerçekleştirilecek tüm maliyetler proje bütçesi standart formuna göre hazırlanmalıdır.

Bu destek türü için bir maliyetin uygun maliyet olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki genel koşullar aranmaktadır:

- Maliyetlerin götürü maliyetlere değil (dolaylı giderler, yolculuk ve gündelik giderleri hariç) gerçek maliyetlere (yani projenin uygulanması sırasında yapılacak fiili maliyetler) dayalı olması,
- Proje uygulama süresi içinde gerçekleşmesi
- Projenin yürütülmesi için gerekli ve gerçekçi mali yönetim prensipleriyle uyumlu olması; maliyet etkinliği sağlaması
- Yararlanıcı veya ortağı tarafından gerçekleştirilmesi
- Yararlanıcının ya da ortağının hesaplarında ya da vergi belgelerinde kayıtlı, tanımlanabilir ve doğrulanabilir olması; orijinal destekleyici belgelerle desteklenmesi gerekir.

Proje uygulamalarında ortaya çıkan bütün maliyetler destek kapsamına girmemektedir. Bu çerçevede, maliyetlerin uygunluğuna ilişkin esaslar aşağıda belirtilmektedir:

Uygun Maliyetler

Uygun doğrudan maliyetler ve uygun dolaylı maliyetler olmak üzere iki türlü uygun maliyet bulunmakta olup bunlar aşağıda tanımlanmaktadır:

a) Uygun Doğrudan Maliyetler

Uygun doğrudan maliyetler, projenin yürütülmesi için gerekli olan, yararlanıcı veya ortağı tarafından gerçekleştirilen ve gerçek tutarlar üzerinden hesaplanan maliyetlerdir:

- Fizibilite Raporunun Hazırlanmasına Yönelik Hizmet Alımları
- (Varsa) Uygulama Projesi Hizmet Alımları
- (Varsa) İhale İlan Bedeli

Uygun doğrudan maliyetler bütçe formunda ayrı kalemler olarak belirtilmelidir.

b) Uygun Dolaylı Maliyetler

Uygun dolaylı maliyetler, başka bir bütçe kalemi altında verilen maliyetleri içermeyen ve genel idari giderleri karşılamak üzere projenin toplam uygun maliyetlerinin %1'ini aşmayacak şekilde belirlenmiş olan götürü tutardır.

Uygun Olmayan Maliyetler

Bu programda hiçbir şekilde uygun maliyet olarak kabul edilmeyecek olan maliyet kalemleri aşağıda sıralanmaktadır:

- Yararlanıcının ve projede görev alan kişilerin kusur ve ihmalleri sebebiyle doğacak olan ceza, zam, faiz ve sair giderler
- Sözleşmede belirtildiği halde, vergi ve prim ödemeleri hariç, proje hesabı dışında yapılan proje harcamaları
- Borçlar; zarar veya borç karşılıkları
- Faiz borcu
- Hali hazırda başka bir kapsamda finanse edilen kalemler
- Arazi veya bina alımları
- İkinci el ekipman alımları
- Kur artışı dolayısıyla oluşan maliyet artışları
- Projenin uygulanmasına katılan kamu görevlilerinin maaşları
- Projenin başlangıcından önce yapılan hazırlık çalışmalarının ve diğer faaliyetlerin maliyetleri
- Yararlanıcı ya da ortakları dışındakiler tarafından gerçekleştirilen maliyetler
- Salt sözleşmeye, teminatlara ve Ajans ile yararlanıcı arasındaki mali ödemelere ilişkin her türlü vergi, resim, harç ve sair giderler
- Proje ile ilgisi olmayan harcamalar
- İstimlak bedelleri
- Otomobil, motosiklet, minibüs, otobüs, kaptıkaçtı, arazi taşıtları, panel van, kamyon ve çekici giderleri
- Leasing giderleri,
- Bütçenin **"İnsan Kaynakları"** kalemi altında yer alan maliyetler
- Bütçenin **"Seyahat"** kalemi altında yer alan maliyetler
- Bütçenin **"Ekipman ve Malzeme Maliyetleri"** kalemi altında yer alan maliyetler
- Bütçenin **"Yerel Ofis Maliyetleri"** kalemi altında yer alan maliyetler

Başvuru Formunda yer verilmeyen bir hususa ilişkin maliyetlendirmenin bütçede yer alması mümkün olmayacaktır.

Başvuruların değerlendirilmesi sonrasında, sözleşmenin imzalanmasından önceki kontrol sürecinde, gerekli durumlarda bütçede değişiklik yapılabilecektir. Kontroller, Başvuru Sahibinin ilave açıklama yapmasını ve Çukurova Kalkınma Ajansı'nın destek tutarında indirim yapmasını gerektirebilir. Bu nedenle, Başvuru Sahibinin gerçekçi ve uygun maliyetli bir bütçe sunması kendi yararına. Bütçeyi netleştirmek için, maliyetlerin gerekçelerinin ayrıntılı bir şekilde <https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr> adresindeki Başvuru Formuna girilmesi gerekmektedir.

Aynı Katkılar

Başvuru Formunda ayrı bir liste halinde sunulması gereken, yararlanıcıya da ortakları tarafından yapılan aynı katkılar, gerçek harcamaları yansıtmazlar ve uygun maliyet olarak değerlendirilmezler. Bu nedenle, bu katkılar, yararlanıcı tarafından sağlanan eş finansman olarak değerlendirilemez. Ancak, desteğin verilmesi durumunda, yararlanıcı, başvuru formunda belirttiği bu katkılarını üstlenmek zorundadır.

2.2. BAŞVURU ŞEKLİ VE YAPILACAK İŞLEMLER

Başvuru sahipleri Fizibilite Desteği başvurularını Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) üzerinden yapar. Teslim alınan her başvuru; kabul tarihi, saati ve referans numarası ile kaydedilir.

Başvuru Formu ve Diğer Belgeler

- Başvuru Sahibi olarak <https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr> adresinden sisteme kayıt işlemi yapılır.
- Başvuru Formu <https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr> adresinden doldurulur.
- Her başvuru KAYS üzerinden üretilen taahhütnamenin imzalanması ile tamamlanır.

Başvuru Formu KAYS üzerinden doldurulmalı, destekleyici belgeler taranarak sisteme eklenmeli ve başvuru işlemleri tamamlandıktan sonra sistemin ürettiği taahhütname üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan Ajansa teslim edilmelidir. Başvuru Formu ve diğer belgeler Türkçe hazırlanmalıdır. Başka formatta hazırlanmış taahhütnamelerin teslimi, başvurunun reddine yol açacaktır.

Taahhütnamenin başvuru sahibinin yetkili temsilcisi tarafından imzalanması gerekmektedir. Bu husus, KAYS'a yüklenecek imza sirküleri veya vekâletname gibi belgeler üzerinden kontrol edilecektir. Yetkili olmayan kişiler tarafından yapıldığı tespit edilen başvurular reddedilir.

Başvuru Sırasında Sunulması Gereken Destekleyici Belgeler;

Başvuruların, Ön İnceleme aşamasında kabul edilebilmesi ve projenin Mali ve Teknik Değerlendirme aşamasına alınabilmesi için Başvuru Formu ve diğer ekler yanında aşağıdaki belgelerle birlikte KAYS'a eklenmesi **zorunludur**:

- Başvuru Sahibini -ve varsa Ortaklarını- temsile, ilzama ve faaliyet belgelerini imzalamaya yetkili kişi veya kişilerin belirlendiği ve Çukurova Kalkınma Ajansına fizibilite destek başvurusu sunulmasına ve başarılı bulunması durumunda uygulanmasına ilişkin **yetkili yönetim organı kararı**
- Proje kapsamında gerçekleştirilecek hizmet alımlarına yönelik olarak genel ve teknik özelliklerin belirtildiği **teknik şartnameler**
- Başvuru Sahibinin -ve varsa Proje Ortaklarının- **resmi kayıt belgesi** (Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından talep edilmeyecektir.)
- Başvuru Sahibinin -ve varsa Proje Ortaklarının- **tüzüğü, vakıf senedi, kuruluş sözleşmesi ya da resmi görev tanımlarının yer aldığı onaylı belge.** (Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından talep edilmeyecektir.) (Proje konusunun Başvuru Sahibinin -ve varsa Proje Ortaklarının- faaliyet ve görevleri arasında bulunduğunu her birine ait ilgili belgelerde göstermeleri gerekmektedir. Proje konusunun Başvuru Sahibinin -ve varsa Proje Ortaklarının- faaliyet ve görevleri arasında bulunduğunun ilgili belgeler üzerinde gösterilmediği durumda proje reddedilecektir.)
- Başvuru Sahibini -ve varsa Proje Ortaklarını- temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)in isim(ler)inin ve imzalarının **noter tasdikli imza sirküleri.** (Bu kişi(ler)in yetkisi ve sorumluluğunun kaynağının da belgelenmesi gerekmektedir -kuruluş kanunu, sözleşmesi, tüzüğü vb. belgelerde gösterilerek; Yönetim Kurulu'nun ya da yetkili Yönetim Organının bu kişi(ler) yetkilendirme/ atama/görevlendirme kararının sureti ibraz edilerek-) (Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından talep edilmeyecektir.)

Başvurular Nereye ve Nasıl Yapılacaktır?

Başvuru sahiplerinin, proje başvurularını Ajansın proje teklif çağrısı ilanında belirtilen son kabul tarih ve saatine kadar KAYS üzerinden yapması zorunludur. Her başvuru KAYS üzerinden üretilen taahhütnamenin imzalanması ile tamamlanır.

Başvuruların Alınması İçin Son Tarih

Başvuruların KAYS üzerinden tamamlanması için son tarih **24.12.2026** saat **23.59**'dur. Elektronik başvuru süresinin sona ermesiyle birlikte sistem otomatik olarak kapanacak, sistem üzerinden herhangi bir işlem yapılamayacaktır.

Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması esastır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması son başvuru tarihinden itibaren en geç 5 iş günü içerisinde tamamlanır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanmadığı hallerde, taahhütname başvuru sahibi tarafından imzalı olarak elden veya posta yolu ile son başvuru tarihinden itibaren en geç 5 iş günü içerisinde Ajansın başvuru rehberinde belirttiği adrese teslim edilir. Bu durumda elden teslim eden kişiye, imzalı ve tarihli bir alındı belgesi verilir. Zamanında yapılmayan proje başvuruları için mazeret kabul edilmez ve bu projeler değerlendirmeye alınmadan reddedilir. Her başvuru; kabul tarihi, saati ve referans numarası ile kaydedilir. Taahhütnamenin elden teslim edileceği durumlarda, kabul mahallinde son başvuru anı itibarıyla bir yığılma söz konusu ise kapanış saatinde kapılar kapatılır ve sadece o an itibarıyla içeride bulunan başvurular kabul edilerek işlem tamamlanır. Taahhütnamenin posta veya kargo şirketi yoluyla gönderildiği durumlarda postadaki gecikmeler dikkate alınmaz.

Daha Fazla Bilgi İçin

Sorularınızı, tekliflerin alınması için belirlenen son tarihe kadar, teklif çağrısının referans numarasını açık bir şekilde belirterek elektronik posta veya faks yoluyla aşağıdaki adrese iletebilirsiniz.

Tüm resmî açıklamalar ve talep edilen bilgiler Ajans tarafından sağlanacaktır. Başvuru Rehberi'nde yer almayan hiçbir bilgi, başvuru sahipleri ve Ajans için bağlayıcı nitelik taşımamaktadır.

ÇUKUROVA KALKINMA AJANSI

Döşeme Mah. Turhan Cemal Beriker Bulvarı No:138/2 01060 Seyhan/ADANA

İnternet adresi : www.cka.org.tr
E-posta adresi : projebirimi@cka.org.tr
Telefon : (322) 363 00 40
Faks : (322) 363 00 41

BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ, SEÇİLMESİ VE SONUÇ BİLDİRİMİ

Belirlenen usullere uygun olarak hazırlanacak ve Ajansa sunulacak olan her bir Fizibilite Teklifi, Genel Sekreter başkanlığında ilgili Ajans uzmanlarından oluşturulacak *en az üç kişilik* bir Değerlendirme Komisyonu tarafından, başvurunun Ajansa ulaştığı tarihten itibaren *en fazla bir ay* içerisinde değerlendirilir ve Yönetim Kurulunun onayına sunulur.

Teklifler, Yönetim Kurulunca öncelikli olarak ele alınır ve değerlendirme sonuçlarının Yönetim Kuruluna sunulmasını takiben yapılacak ilk toplantıda karara bağlanır.

Değerlendirme; ön inceleme ve faaliyetin teknik ve mali değerlendirmesi olmak üzere iki aşamalıdır. Değerlendirme komisyonunun uygun görmesi durumunda bu iki aşama aynı oturumda gerçekleştirilebilir. Fizibilite desteklerinde yararlanıcının eş finansmanı zorunlu olmamakla birlikte eş finansman öngören teklifleri öncelikli olarak desteklenir.

Ön İnceleme

Bu aşamada başvurunun, Başvuru Formu Kontrol Listesinde (Başvuru formunun 6. bölümü) yer alan kriterleri karşılayıp karşılayamadığı Değerlendirme Komisyonu tarafından değerlendirilir. Bu listede yer alan kriterlerden herhangi biri karşılanmıyorsa başvuru bu aşamadan sonra değerlendirilmeyecek ve reddedilecektir.

İDARİ KONTROL LİSTESİ

KRİTERLER	Evet	Hayır	Kriterin Taşınmaması Durumunda Ön İnceleme Sonucu
1. Başvuru standart formata uygun olarak hazırlanmıştır.			Ret
2. Teklif, Türkçe olarak hazırlanmıştır.			Ret
3. Başvuru Sahibinin -ve varsa Proje Ortaklarının- resmi kayıt belgesi örneği sunulmuştur. (<u>Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından talep edilmeyecektir.</u>)			Eksik Evrak Bildirimi
4. Başvuru Sahibinin -ve varsa Proje Ortaklarının- kuruluş belgesi (kanun/sözleşme/tüzük vb.) örneği sunulmuştur (<u>Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından talep edilmeyecektir.</u>)			Eksik Evrak Bildirimi
5. Başvuru Sahibini -ve varsa Proje Ortaklarını- temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)in isim(ler)inin ve imzalarının noter tasdikli imza sirküleri sunulmuştur. Bu kişi(ler)in yetkisi ve sorumluluğunun kaynağının da belgelenmesi gerekmektedir -kuruluş kanunu, sözleşmesi, tüzüğü vb. belgelerde gösterilerek; Yönetim Kurulu'nun ya da yetkili Yönetim Organının bu kişi(ler) i yetkilendirme/ atama/görevlendirme kararının sureti ibraz edilerek-) (<u>Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından talep edilmeyecektir.</u>)			Eksik Evrak Bildirimi
6. Taahhütname başvuru sahibinin yetkili kişisi tarafından imzalanmıştır.			Ret
7. Başvuru Rehberinde belirtilen ilave bilgi ve belgeler zamanında Ajansa sunulmuştur.			Eksik Evrak Bildirimi
8. Teknik şartnameler sunulmuştur.			Eksik Evrak Bildirimi
9. Başvuru Sahibini -ve varsa Ortaklarını- temsile, ilzama ve faaliyet belgelerini imzalamaya yetkili kişi veya kişilerin belirlendiği ve Çukurova Kalkınma Ajansına fizibilite başvurusu sunulmasına ve başarılı bulunması durumunda uygulanmasına ilişkin yetkili yönetim organı kararı sunulmuştur.			Eksik Evrak Bildirimi

UYGUNLUK KONTROL LİSTESİ

KRİTERLER	Evet	Hayır	Kriterin Taşınmaması Durumunda Ön İnceleme Sonucu
1. Başvuru Sahibi uygundur.			Ret
2. 1. Ortak uygundur.			Ret
3. 2. Ortak uygundur.			Ret
4. Varsa diğer Ortak-lar- uygundur.			Ret
5. Proje program kapsamında uygun olarak tanımlanan yerde uygulanacaktır.			Ret
6. Proje, geriye dönük 1 yıl içinde reddedilmiş olan aynı fizibilite tekliflerini içermemektedir.			Ret
7. Proje, geriye dönük 1 yıl içinde kabul edilmiş fakat sözleşme imzalanmamış olan aynı fizibilite tekliflerini içermemektedir.			Ret
8. Proje konusu Ajansı yürütmekte olduğu mali destek programının amaç ve öncelikleri kapsamında açıkça yer almaktadır.			Ret

Faaliyetin Teknik ve Mali Değerlendirmesi

Ön incelemeden geçen fizibilite çalışması teklifleri çalışmanın ilgililiği, yöntemi, sürdürülebilirliği, bütçe ve maliyet etkinliği açılarından aşağıda yer alan değerlendirme tablosuna göre teknik ve mali değerlendirmeye tabi tutulur.

DEĞERLENDİRME TABLOSU

Bölüm	Puan
1. İlgililik	45
Teklif edilen fizibilite çalışmasının konusu bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınması ve rekabet gücü açısından ne derece önemli?	10
Teklif, yılı çalışma programında fizibilite desteği kapsamında desteklenecek alanlarla ne kadar ilgili?	10
İhtiyaçlar ve sorunlar ne kadar doğru bir şekilde tanımlanmış?	10
Teklif edilen fizibilite çalışması diğer uygulanan/uygulanacak programlarla karşılaştırıldığında ne düzeyde katma değer yaratacak unsurlar içeriyor?	10
Teklif edilen fizibilite çalışması bölgeye hizmet edecek kritik ulusal veya uluslararası projeler için ne derece yönlendirici/özendirici olacaktır?	5
2. Yöntem ve Sürdürülebilirlik	30
Projede amaçlar, beklenen sonuçlar, faaliyetler yeterince tutarlı tanımlanmış mı?	10
Önerilen faaliyetler uygun ve uygulanabilir mi?	10
Başvuru Sahibi ve ortakları (eğer var ise) proje yönetimi ve teknik uzmanlık konusunda yeterli deneyime sahip mi?	10
3. Bütçe ve maliyet etkinliği	25
Tahmini maliyetler ile beklenen sonuçlar arasındaki oran yeterli mi?	10

Yapılması öngörülen harcamalar faaliyetlerin uygulanması için gerekli mi?	10
Proje önerisi için eş finansman öngörülmüş mü?	5
TOPLAM	100

Fizibilite teklifleri, değerlendirme komisyonu üyelerinin ikisi tarafından tablodaki puanlama dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirilecektir. Proje teklifinin başarılı kabul edilebilmesi için her bir değerlendirme komisyonu üyesinden **ilgili** bölümünden **en az otuz (30)** ve tüm değerlendirme komisyonu üyelerinden **ortalama altmış beş (65) puandan az olmamak kaydıyla Ajans tarafından belirlenecek toplam başarı puanını** alması zorunludur.

İki değerlendirme komisyonu üyesinin vermiş olduğu puanlar arasında yirmi puan ve üzeri fark olması halinde, teklif üçüncü komisyon üyesi tarafından tekrar değerlendirilir. Üçüncü değerlendirme puanının diğer iki değerlendirme puanına olan farkının birbirine eşit olması halinde başarı puanı yüksek olan değerlendirme puanı ile üçüncü değerlendirme puanının aritmetik ortalaması esas alınır. Üçüncü değerlendirme puanının başarısız olması halinde ilgili proje için değerlendirme süreci yeniden başlatılır. Yeniden değerlendirme sonucunda da aynı durumun ortaya çıkması halinde değerlendirme komisyonu başka üyelerle yeniden oluşturularak proje tekrar değerlendirilir. Bir komisyon üyesinin başarılı, diğerinin başarısız bulduğu fizibilite teklifi üçüncü komisyon üyesine inceletilir. Üçüncü komisyon üyesi, fizibilite teklifini başarısız bulması halinde, puan farkına bakılmaksızın iki başarısız puanın; başarılı bulması halinde ise iki başarılı puanın aritmetik ortalaması alınır. Ancak başarılı puanlar arasındaki farkın yirmi ve üzeri olması durumunda ilgili proje için değerlendirme süreci yeniden başlatılır. Yeniden değerlendirme sonucunda da aynı durumun ortaya çıkması halinde değerlendirme komisyonu başka üyelerle yeniden oluşturularak proje tekrar değerlendirilir.

Başarılı bulunan fizibilite teklifleri, Ajansın yıllık fizibilite desteği bütçesi sınırları dâhilinde desteklenirler. Ajans yıl içerisinde yeni başvuru almama yetkisine sahip olup bu durumda yeni başvuru alınmayacağı Ajans internet sitesinde duyurulur.

Değerlendirme sonucunda başarısız bulunan fizibilite tekliflerine ilişkin bildirimler, reddedilme nedeniyle birlikte başvuru sahibine KAYS üzerinden iletilir. Bu bildirim takip eden beşinci günün sonunda söz konusu hususlar tebliğ edilmiş sayılır.

2.3. DEĞERLENDİRME SONUCUNUN BİLDİRİLMESİ

Değerlendirme sonucunda başarısız bulunan fizibilite tekliflerine ilişkin bildirimler, reddedilme nedeniyle birlikte başvuru sahibine KAYS üzerinden iletilir. Bu bildirim takip eden beşinci günün sonunda söz konusu hususlar tebliğ edilmiş sayılır.

Başvurunun reddedilmesi veya destek verilmemesi kararı, aşağıda belirtilen gerekçelere dayanır:

- Taahhütname, son başvuru tarihinden sonra alınmıştır,
- Başvuru sahibi veya ortaklarından biri ya da birkaçı uygun değildir,
- Proje uygun değildir (Örneğin, teklif edilen projenin program kapsamında olmaması, teklifin izin verilen azami süreyi aşması, talep edilen katkının izin verilen azami katkıdan daha fazla olması, vb.)
- Proje program amacıyla yeterince ilgili değildir,
- Proje teknik ve mali açıdan, seçilmiş olan diğer faaliyetlere göre daha az puan almıştır,
- Talep edilen destekleyici belgelerin biri ya da birkaçı teslim edilmemiştir,
- Bu rehberde bulunan herhangi başka bir kritere uyulmamıştır.

Ajansın bir başvuruyu reddetme ya da destek vermeme kararı nihaidir.

2.4. SÖZLEŞME İMZALANMASI VE UYGULAMA KOŞULLARI

Yönetim Kurulu kararıyla desteklenmesi öngörülen fizibilite tekliflerine verilecek mali destek ve buna ilişkin ilke ve kurallar, başvuru sahibi ile Ajans adına yönetim kurulu başkanı veya yönetim kurulunun yetkilendirmesi halinde genel sekreterin KAYS üzerinden imzalayacağı bir sözleşmeye bağlanır.

Sözleşme imzalanmadan önce Ajans, gerektiğinde başvuru sahibinden ek bilgi ve belge isteyebilir. Başvuru sahipleri, desteklenmesine karar verilen projelerin Ajans tarafından Ajans internet sitesinde ilan edilmesinden itibaren on beş iş günü içinde ek bilgi ve belgeleri KAYS'a yükler ve varsa matbu olarak teslim edilmesi gerekenleri Ajansa teslim eder. Sözleşmeler, gerekli belgelerin temininden sonra başvuru sahiplerine beş iş günü içinde KAYS üzerinden yapılacak bildiri müteakip en geç on iş günü içinde e-imza ile imzalanır. E-imza kullanılmaması durumunda Ajansa başvuru yapılır. Bu süre zarfında Ajansa başvurmayan veya sözleşme imzalamayacağını yazılı olarak bildiren veya Ajans tarafından talep edilen belgeleri zamanında sunmayan başvuru sahipleri söz konusu destekten feragat etmiş sayılır ve aynı proje için *bir yıl* süre ile tekrar başvuruda bulunamazlar. Bu süre zarfında, mücbir sebep veya beklenmeyen halden ötürü sözleşme imzalamayacağını bildiren sözleşme sahiplerine yirmi iş günü ilave süre tanınabilir. Sunulan belgelerin gerçeğe aykırı yahut KAYS'ta yer alan bilgi ve belgelerden farklı olması durumunda da başvuru sahibiyle sözleşme imzalanmaz.

Başvuru sahibi tarafından doldurulmuş olan fizibilite desteği başvuru formu ve ekleri, sözleşmenin de ekleridir. Bu sebeple, değerlendirmeye tabi tutulan fizibilite teklifi metninde yer alan bilgilerde ve faaliyetlerde, uygulama esnasında proje içeriğini önemli ölçüde etkileyecek değişiklik yapılamaz. Bu tür desteklerde yararlanıcı, sözleşme yükümlülüklerini *en fazla on iki ay* içerisinde tamamlayarak nihai raporunu Ajansa sunar.

Fizibilite desteğinden yararlanan projeler için proje sonunda hazırlanacak fizibilitenin şablonu olarak fizibilite desteği etüdü formatı (EK FZDEF) kullanılır. Bakanlık gerek görmesi halinde farklı formatlar belirleyebilir. Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluş desteklerinden faydalanmak amacıyla hazırlanacak fizibilitelere, Ajansın uygun görmesi halinde bu kuruluşlar tarafından talep edilecek fizibilite formatları kullanılabilir.

Ajans, raporun şekil, içerik ve kalite bakımından uygunluğunu kontrol eder. Uygunluk kontrolü kapsamında sunulan fizibilitenin şeklen Ajans tarafından talep edilen formata uygunluğu kontrol edilir.

Ajans fizibilite desteği sonucunda hazırlanan fizibilite raporunun uygunluğunun değerlendirilmesinde teknik olarak ihtiyaç duyması durumunda meslek kuruluşları başta olmak üzere konuyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlardan destek alabilir.

Ajansla yararlanıcı arasındaki sözleşmede, proje uygulama süresi sona ermeden yararlanıcının taslak fizibilite çalışmasını Ajansa sunması ve Ajansın çalışma taslağını yukarıdaki başlıklar çerçevesinde gözden geçirerek varsa önerileriyle birlikte belirlenecek bir sürede yararlanıcıya bildirmesine yönelik hükümler konulabilir.

Raporların Ajansa süresinde sunulmaması veya Ajans tarafından uygun bulunmaması durumunda sözleşmeler feshedilerek sağlanan destek, ferîleriyle birlikte geri alınır.

Sözleşme özellikle aşağıda belirtilen hakları ve yükümlülükleri düzenler:

Kesin Destek Tutarı

Azami destek tutarı sözleşmede belirtilecektir. Bu tutar, tahminlere dayalı bir şekilde hazırlanan bütçe çerçevesinde belirlenecektir. Kesin destek tutarı, proje sona erdiğinde ve nihai rapor sunulduğunda kesinlik kazanacaktır.

Hedeflerin Gerçekleştirilememesi

Yararlanıcının sözleşme koşullarını yerine getirmemesi halinde Ajans destek tutarını azaltabilir ve/veya o zamana kadar ödenen tutarların tamamen ya da kısmen geri ödenmesini talep edebilir. Ayrıca desteklenen proje kapsamında, Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin zamanında ve eksiksiz

verilmemesi veya projenin sözleşmeye, eklerine ve yürürlükteki mevzuata uygun şekilde yürütülmediğinin tespiti halinde Ajans, desteği durdurabilir ve/veya sözleşmeyi feshederek buna ilişkin mevzuatta ve sözleşmede belirtilen hukuki yollara başvurabilir.

Taslak Fizibilite Raporları:

Yararlanıcılar, uygulama sürecinde, projede kaydedilen ilerleme ve gerçekleştirmeleri içeren taslak fizibilite raporlarını fizibilite desteği etüdü formatına (EK FZDEF) uygun şekilde Ajansa sunmak zorundadır. Yararlanıcı, proje uygulama sürecinde, şablonu ve zamanı sözleşmede belirtilmek suretiyle taslak fizibilite raporunu Ajansa sunmakla yükümlüdür. Taslak fizibilite raporlarının yapılan incelemelerde yeterli düzeyde bulunmaması durumunda, yararlanıcının gerekli düzeltmeleri en kısa sürede tamamlaması beklenecektir. Yeterli düzeye zamanında ulaşmayan taslak raporlar, projenin risklerinin yönetilmesi kapsamında erken uyarı ve bunu izleyen fesih süreçlerinin başlamasına neden olacaktır.

Sözleşmenin Değiştirilmesi

Yararlanıcıların projelerini, Ajans ile imzaladıkları sözleşme hükümleri doğrultusunda uygulamaları esastır. Başvuru sahibi tarafından doldurulmuş olan fizibilite desteği başvuru formu ve ekleri, sözleşmenin de ekleridir. Bu sebeple, değerlendirmeye tabi tutulan proje teklifi metninde yer alan bilgilerde ve faaliyetlerde, uygulama esnasında proje içeriğini önemli ölçüde etkileyecek değişiklik yapılamaz.

Raporlar

Yararlanıcılar, sözleşme yükümlülüklerini en fazla on iki ay içerisinde tamamlayarak nihai raporunu Ajansa sunar. Ajans, yararlanıcıdan ilave bilgi ve belge talebinde bulunabilir.

Ödemeler

Ödemeler Ajans tarafından belirlenecek ve sözleşmede belirtilecek başvuru sahibinin ya da ortağının sadece bu faaliyet için açtırıp kullanacağı ve sözleşmede belirtilen banka hesap numarasına yatırılır. Yapılan ön ödemeler tamamen harcanana kadar, proje hesabının bakiyesi yararlanıcı tarafından sözleşmede bildirilen proje hesabına bağlı bir repo hesabında değerlendirilir. Faaliyete özel banka hesabı Ajansın yetkilendirilmiş personeli tarafından yakından ve kesintisiz takip edilebilecektir.

Gerekli şartların sağlanması ile **destek tutarının %20 (Yirmi)**'si yararlanıcıya ön ödeme olarak aktarılır. Nihai ödeme hak ediş esasına göre gerçekleştirilir. Ön ödeme, eğer talep edildiye, sözleşme imzalanmasını takip eden on iş günü içerisinde başvuru sahibinin sadece bu faaliyet için açtırıp kullanacağı ve sözleşmede belirtilen banka hesap numarasına yatırılır. Nihai ödeme ise, proje uygulama süresinin bitimini takip eden otuz gün içinde yararlanıcı tarafından sunulacak nihai raporun ve ödeme talebinin uygun bulunması halinde, raporun onaylandığı tarihten itibaren otuz gün içinde yine yararlanıcının sözleşmede belirtilen banka hesabına yatırılır. Sözleşmede belirtilen uygulama süresinin sona ermesini takiben, ön ödeme tutarının ve varsa yararlanıcının eş finansman tutarının usulüne uygun harcandığını gösteren belgeler, nihai ürün ve nihai rapor yararlanıcı tarafından Ajansa sunulur. Yararlanıcı tarafından ilgili raporlar sunulmadan ve usulüne uygun ödeme talebinde bulunulmadan hiçbir ödeme yapılmaz.

Raporların Ajansa süresinde sunulmaması veya Ajans tarafından uygun bulunmaması durumunda sözleşmeler feshedilerek sağlanan destek, ferileriyle birlikte geri alınır.

Fizibilite Raporunun Uygunluğu:

Fizibilite Raporu: Fizibilite raporu yatırımlar için hazırlanan çalışmaların bütünüdür. Bu çalışmalar yatırımın yapılması durumunda karlılığının ne olacağını gösteren raporlamadır. Kısaca yatırımın ne kadar "yapılabilir" olduğunu gösteren bir rapor türüdür. Bir projeye başlarken yatırım yapılmadan önce bazı analiz ve değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Bu araştırmalar projenin ne kadar akılcı ve karlı olduğunu ortaya koymaya yönelik olarak yapılır.

Fizibilite Raporu İçeriği: Fizibilite raporu, yatırımcının ne üreteceği, nasıl üreteceği, üretilen malı veya hizmeti ne fiyattan nereye satacağı, ne kadarlık bir yatırımın tutarına fon sağlayacağı, yatırımdan

ne kadar gelir sağlayacağı sorularına cevap vermelidir. Fizibilite raporu ya da yapılabilirlik çalışması; ekonomik analiz, teknik analiz ve mali analiz olmak üzere üç bölümden oluşan detaylı bir çalışmadır. Üç aşamalı kapsamlı bir çalışmayla proje önerisi belirli kriterlere göre değerlendirilerek proje önerisinin kabul veya ret edilmesine karar verilir. Yatırım projelerinin değerlendirilmesinde proje konusu ürünün veya hizmetin satış (Ekonomik Analiz) ve üretim olanakları (Teknik Analiz) ile getirisi (Mali Analiz) belirlenir. Bir proje tarafından tüketilen girdiler (kaynaklar) ve üretilen çıktılar (mal, hizmet) belirlenmesi ve karşılaştırılması yapılmaktadır.

Bir Çalışmanın Fizibilite Olarak Değerlendirilmesi için Gerekli Olan Temel Çıktılar:

- Ne üretilecek?
- Kim için üretilecek?
- Ne kadar satılacak ve satış fiyatı ne olacak?
- Pazarın durumu, gelişme potansiyeli, satış/dağıtım kanalları, rekabet koşulları nasıldır?
- Nerede, nasıl, ne kadar ve hangi maliyet ile üretilecek?
- Yatırım için ne kadar para/kaynak gerekecek?
- Yatırım yapmaya değer mi?

Bir Çalışmada Aşağıdaki Unsurlardan Herhangi Biri Yoksa Bu Çalışma Fizibilite Olarak Değerlendirilemez

- Yatırım tamamlandıktan sonra, satılacak ürünün ve/veya hizmetin tanımı/içeriği yatırımın yeri/ üretim şekli/teknolojisinin seçilmesini, fiyatının tespitini gerçekleştirebilecek ölçüde tanımlanmış mıdır?
- Kurulu kapasitedeki (teorik) üretilecek yıllık maksimum ürün ve/veya hizmet miktarı belirlenmiş mi?
- Yatırımın ekonomik ömrü boyunca elde edeceği net fayda hesaplanmış mı?
- Toplam yatırım tutarı (Sabit Yatırım Tutarı + Başlangıç İşletme Sermayesi ihtiyacı) hesaplanmış mı?
- İlk iki maddede yer alan toplam fayda ile toplam yatırım tutarı (maliyet) karşılaştıran yöntemler (net bugünkü değer, iç verim oranı ve geri ödeme süresi) kullanılmış mı?

Proje hazırlığı Ek A Fizibilite Desteği Etüdü Formatı (EK FZDEF) ve EK B Kontrol Listesi incelenmeli, proje teklifinin kabul edilmesi durumunda projenin çıktısı olarak üretilmesi gereken fizibilite raporunun formata uygun olup olmadığı kontrol edilmelidir.

Fizibilite desteğinden yararlanan projeler için proje sonunda hazırlanacak fizibilitenin şablonu olarak fizibilite desteği etüdü formatı (EK FZDEF) kullanılır. Bakanlık gerek görmesi halinde farklı formatlar belirleyebilir. Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluş desteklerinden faydalanmak amacıyla hazırlanacak fizibilitelere, Ajansın uygun görmesi halinde bu kuruluşlar tarafından talep edilecek fizibilite formatları kullanılabilir. Ajans, raporun şekil, içerik ve kalite bakımından uygunluğunu kontrol eder. Uygunluk kontrolü kapsamında sunulan fizibilitenin şeklen Ajans tarafından talep edilen formata uygunluğu kontrol edilir.

Hazırlanma süreci, içerik ve kalite bakımından ise aşağıda belirtilen hususlar üzerinden değerlendirme yapılır.

- Fizibilite raporu, teklif aşamasında yer alan amaçlarla örtüşmekte midir?
- Fizibilite çalışmasında yeterli nitelikte ve sayıda personel görev almış mıdır?
- Fizibilite raporu formatında yer alan başlıklardan projenin niteliğine göre gerekli görülenler için yeterli araştırma ve inceleme yapılmış mıdır?
- Fizibilite raporları genel kabul görmüş analiz teknikleri ile yeterli düzeyde veri kullanılarak

hazırlanmış mıdır? Fizibilite çalışmasında kullanılan veriler ve veri kaynakları güvenilir ve güncel midir?

- Yapılan çalışma daha önce başka kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmış bir çalışmanın tekrarı mıdır?
- Yapılan çalışmalar etik dışı (sahtecilik, intihal, çarpıtma, tekrar yayım, haksız yazarlık, uydurmacılık ve benzeri) unsurları içermekte midir?
- Ajans tarafından içeriğe ilişkin belirtilen diğer hususlar yerine getirilmiş midir?

Ajans fizibilite desteği sonucunda hazırlanan fizibilite raporunun uygunluğunun değerlendirilmesinde teknik olarak ihtiyaç duyması durumunda meslek kuruluşları başta olmak üzere konuyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlardan destek alabilir.

Ajansla yararlanıcı arasındaki sözleşmede, proje uygulama süresi sona ermeden yararlanıcının taslak fizibilite çalışmasını Ajansa sunması ve Ajansın çalışma taslağını yukarıdaki başlıklar çerçevesinde gözden geçirerek varsa önerileriyle birlikte belirlenecek bir sürede yararlanıcıya bildirmesine yönelik hükümler konulabilir.

Raporların Ajansa süresinde sunulmaması veya Ajans tarafından uygun bulunmaması durumunda sözleşmeler feshedilerek sağlanan destek, ferîleriyle birlikte geri alınır.

Projeye Ait Kayıtlar

Yararlanıcı, projenin uygulanmasına dair tüm hesap ve kayıtları şeffaf bir şekilde tutmakla yükümlüdür. Bu kayıtlar desteğin son ödemesinin yapılmasından sonra beş yıl süreyle saklanmalıdır.

Denetim

Gerektiğinde yapılacak denetimler sırasında yararlanıcı, faaliyet uygulama ve yönetim mekânlarına erişimi zorlaştırmamak yahut engellemek ve talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi görevli personele zamanında sunmak zorundadır. Sözleşme hükümleri, Ajans tarafından hem kayıtlar üzerinde hem de yerinde yapılabilecek denetimlere olanak tanıyacaktır.

Tanıtım ve Görünürlük

Yararlanıcılar ve ortakları; projelerinin Ajans tarafından desteklendiğinin ve kalkınma ajanslarının ulusal düzeyde Bakanlık tarafından koordine edildiğinin görünürlüğünü sağlamak için Ajansın internet sitesinde www.cka.org.tr yayınlanan "Tanıtım ve Görünürlük Rehberi" ne uygun olarak gerekli tedbirleri almalıdırlar.

Satın Alma İşlemleri

Yararlanıcıların ve ortaklarının desteklenen projeler kapsamında yapacakları ihale ve satın alma faaliyetleri; satın alma ve ihale usul ve esasları doğrudan kanun veya yönetmelikle belirlenen kurum ve kuruluşlar bakımından kendi mevzuatlarına göre, diğer kişi ve kuruluşlar bakımından ise Proje Uygulama Rehberi Ek-6: Kalkınma Ajansları Tarafından Sağlanan Destekler İçin Satın Alma Rehberi hükümlerine göre yürütülür.

Çukurova Kalkınma Ajansı, zorunlu hallerde, Fizibilite Desteği Programını Yönetim Kurulu'nun onayını almak şartıyla Ajans Genel Sekreteri tarafından desteklenecek proje listesi ilan edilmeden önce iptal edebilir. Bu durumda Başvuru Sahipleri Ajanstan herhangi bir hak talebinde bulunamaz.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

ÇUKUROVA
KALKINMA AJANSI

EKLER

EK A : Fizibilite Desteği Etüdü Formatı
(EK FZDEF)

EK B : Kontrol Listesi

EK A: FİZİBİLİTE DESTEĞİ ETÜDÜ FORMATI

1. PROJE KÜNYESİ

Projenin Adı:	Projenin adını yazınız. Seçilen ismin proje hakkında fikir vermesine, kısa ve özgün olmasına dikkat ediniz.
Projenin Türü:	Altyapı, üst yapı, kapasite artırma, ortak kullanım alanları oluşturma, modernizasyon, darboğaz giderme, mesleki eğitimin geliştirilmesi, Ar-Ge ve yenilik vb. şekilde tanımlanacaktır.
Projenin Yürütücüsü:	Projenin yürütülmesinden doğrudan sorumlu olacak ve Başvuru Sahibi Beynamesini imzalayacak kurum/kuruluş (başvuru sahibi) bilgisi bu bölümde verilecektir.
Ortaklar:	Projenin yürütülmesi sürecinde veya sonucunda doğrudan veya dolaylı fayda veya menfaat elde ederek bunun karşılığında yararlanıcıya projenin yürütülmesinde katkıda bulunacak ve Ortaklık Beynamesini imzalayacak kurum ve kuruluşların bilgisi bu bölümde verilecektir. Ortakların proje kapsamındaki hak ve yükümlülükleri açıkça belirtilecektir.
İştirakçiler:	Projenin yürütülmesi sürecinde veya sonucunda, doğrudan fayda veya menfaat elde etmeden yararlanıcıya projenin yürütülmesinde katkıda bulunacak (sponsorluk, teknik destek sağlama vb.) ve İştirakçi Beynamesi'ni imzalayacak gerçek veya tüzel kişilerin bilgisi bu bölümde verilecektir. İştirakçilerin proje kapsamındaki hak ve yükümlülükleri açıkça belirtilecektir.
Uygulama Yeri:	Projenin uygulanacağı il ve ilçe bilgisi bu bölümde verilecektir.
Uygulama Süresi:	Projenin uygulama süresi ay olarak belirtilecektir.
Projenin Kapsamı:	Projenin temel faaliyetleri (satın alma, tesis kurulumu, hizmet geliştirme eğitim, danışmanlık vb.) ile her bir faaliyetin kapsamı, ölçeği ile birlikte bu bölümde kısaca belirtilecektir.

2. PROJENİN GEREKÇESİ, HEDEF VE AMAÇLARI

2.1. Projenin Konusu ve Sorun/İhtiyaç Tanımı

Projenin konusu ile proje fikrinin ortaya çıkmasına sebep olan temel sorunlar/karşılanması hedeflenen temel ihtiyaçlar hakkında bilgi bu bölümde verilecektir. Projeye gerekçe teşkil eden fırsat veya darboğazı hedef alan halihazırda sunulan hizmetler, bu konudaki eksiklikler ve henüz giderilmemiş ihtiyaçlar, sektörel ve bölgesel kalkınma açısından ele alınarak sayısal verilerle ortaya konacaktır. Projenin, tanımlanan fırsatları değerlendirme veya darboğazları aşma yöntemleri bu bölümde ayrıntılı olarak verilecektir.

2.2. Projenin Arka Planı ve Müdahale Gerekçesi

Projenin arka planını ve ortaya çıkma gerekçesini; uygulanacağı bölgenin ihtiyaç ve sorunlarını dikkate alarak, somut veriler (nitelikli saha çalışmaları, ekonomik ve sosyal analizler, arz ve talep değerlendirmeleri vb.) kullanarak ve Ajansın Bölge Planı ile ulusal ölçekteki plan ve programlardaki öncelik, hedef, strateji ve tedbirlerle de ilişkisini kurarak yazınız. (Bu bölüm, Proje ile Çözülmesi Hedeflenen Sorun veya Karşılanması Hedeflenen İhtiyaç Tanımı bölümündeki sorun ve/veya ihtiyaç tanımlamalarının ayrıntılı açıklaması niteliğinde olmalıdır.)

Sorun/ihtiyaç tanımı ile projenin sunacağı çözüm arasındaki ilişki, FZD EK-2'de yer alan mantıksal çerçeve matrisi kullanılarak ortaya konulacaktır.

2.3. Projenin Genel Hedefi

Tamamlanmasını müteakip projenin orta ve uzun vadede katkıda bulunacağı ve olumlu yönde değiştireceği hususları yazılacaktır.

Örnek: İldeki girişimci ekosisteminin gelişmesine katkı sağlamak.

2.4. Projenin Genel ve Özel Amacı

Projenin tamamlanmasından sonra orta ve uzun vadede katkı sağlayacağı genel amaç ile projenin tamamlanmasıyla birlikte ulaşılabilecek özel amaç(lar) bu bölümde belirtilecektir.

2.5. Projenin Hedef Aldığı Kesim

2.5.1. Hedef Gruplar

Projenin uygulama süreci içerisinde veya tamamlanması ile birlikte proje sonuçlarından doğrudan olumlu fayda sağlayacak olan kişi, grup, kurum ve kuruluşların isimleri, tahmini sayıları ve seçilme gerekçeleri bu bölümde verilecektir.

2.5.2. Nihai Faydalanıcılar

Projenin tamamlanması ile birlikte orta-uzun vadede (1-5 yıl) proje sonuçlarından doğrudan ya da dolaylı fayda sağlayacak olan kişi, grup, kurum ve kuruluşlar bu bölümde belirtilecektir.

3. PROJE FİKRİNİN KAYNAĞI VE DAYANAKLARI

3.1. Projenin Politika Dokümanlarına ve Yasal Mevzuatlara Uygunluğu

Projenin ilişkili olduğu veya dayandığı ulusal, bölgesel veya yerel plan, programlar, stratejiler (örneğin kalkınma planı, bölge planı, BGUS, ulusal ihracat stratejisi vb.) ile ilişkisi açıklanacaktır. Kalkınma Ajanslarının hazırladığı Sonuç Odaklı Program (SOP) ve Ajansın diğer analiz raporları ve faaliyetleri ile ilişkisi de bu bölümde ortaya konulacaktır.

3.2. Proje Yürütücüsünün Mevcut Projeleri ve Diğer Kurum Projeleri ile Bağlantıları

Projenin, proje yürütücüsünün yatırımın yapılacağı ilde (varsa) geçmiş, yürüyen ve planlanan diğer projelerle ilişkisi ile söz konusu ilişkilerden kaynaklanan etkiler belirtilecektir.

Projeye ilgili varsa geçmişte yapılmış etüt, araştırma ve diğer çalışma bilgileri bu bölümde yer alacaktır.

Ayrıca projenin, yatırım ve/veya işletme aşamalarında, diğer kurumların yatırım projeleri ile ilişkisi olması durumunda bu ilişki kapsamlı bir biçimde tanımlanacaktır.

Proje ile eşzamanlı götürülmesi gereken diğer kurumların projeleri var ise bu bölümde anlatılacaktır.

3.3. Proje ile İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt Araştırma ve Diğer Çalışmalar

Proje fikrinin ortaya çıkışı ve projeye ilgili geçmişte yapılmış etüt, araştırma ve diğer çalışmalar bu bölümde yer alır.

3.4. Proje İhtiyacı/Talebi

Projeye duyulan ihtiyacın veya talebin analiz sonuçlarının özetlendiği bölümdür.

3.5. Proje Alternatifleri

Bu bölümde proje konusu mal/hizmet üretiminin gerçekleştirilmesini sağlayan, aşağıdaki ayrıntıları verilen en az 4 alternatifte yer verilecektir.

3.5.1. Projesiz Durum

Hâlihazırda proje konusu mal/hizmet ihtiyacının nasıl sağlandığı belirtilip, fizibiliteye konu hedeflere mevcut durumda nasıl ulaşıldığı ve bu durumun kilit (diğer alternatiflerle karşılaştırma yapmayı mümkün kılacak) bilgilerine yer verilecektir. Örneğin, teknolojisi, kalan faydalı ömrü, kapasitesi, kapasitesinin talebi karşılayabilme derecesi vb.

3.5.2. Bakım Onarım veya Tevzii Yatırımı

Hâlihazırda proje konusu mal/hizmet ihtiyacını karşılayan bir birim varsa, yapılacak bakım-onarım veya tevzii yatırımları ile faaliyetlerine devam etmesi bir alternatif olarak değerlendirilecektir. Bu alternatif diğer bir ifadeyle, temel hedeflere ulaşmak için gereken asgari müdahaleyi belirtmektedir. Asgari müdahaleden kasıt, proje çıktılarına ek özellikler getirmeden ek faydalar sağlayan bakım onarım ve/veya tevzii gibi müdahalelerdir. Bu başlık altında bu alternatif hakkında bilgi verilecektir. Örneğin, yatırım tutarı, yatırım sonrası oluşacak ek faydalar (faydalı ömrün uzaması, kapasite artışı vb.

3.5.3. En İyi İki İkinci Alternatif

Temel hedeflere ulaşmayı sağlayacak ancak yapılacak analiz sonucunda tercih edilen alternatiften sonra gelen proje alternatifine dair bilgilere yer verilen bölümdür.

3.5.4. En İyi Alternatif

Proje alternatiflerinin detaylı analizinden sonra tercih edilen seçenektir. Proje alternatifleri listesindeki her bir alternatifin karşılaştırılması sonucu, genel olarak ticari ve/veya ekonomik/sosyal olarak daha avantajlı bulunduğundan yapılması planlanan alternatifte dair bilgilere yer verilen bölümdür.

3.6. Teknoloji ve Tasarım

Bu bölümde, projede kullanılmak üzere seçilen teknolojinin özellikleri, seçim süreci ve tasarımı anlatılacaktır. Teknoloji; mal ve hizmet üretmek için kullanılan yöntem, süreç, takım-teçhizat ve makinelerden oluşan sistemdir. Teknoloji seçimi ise, değişik girdi bileşimlerini kullanarak aynı çıktıyı üreten alternatif üretim yöntemleri arasından birini saptama işlemidir. Alternatif teknolojiler irdelenmeli, seçilen teknoloji ve seçime temel olan gerekçeler ayrıntıları ile açıklanmalıdır.

Projelerde son teknolojiye uygun olan üretim yöntemi seçilirken kullanılacak olan teknolojinin seçiminde; yatırımın yaratacağı istihdam, çevreye zarar verecek unsurların varlığı ve üretilecek ürünün kalitesi gibi etkilerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tasarım ise seçilen teknolojinin şekilsel ve kullanıma yönelik yapısı olup, bu bölümde ayrıca planlanan tasarım hakkında bilgi verilecektir.

4. PROJE UYGULAMASI İLE İLGİLİ AYRINTILI BİLGİLER

4.1. Proje Kapsamında Yapılacak Faaliyetler

Projenin temel faaliyetlerini (satın alma, tesis kurulumu, hizmet geliştirme eğitim, danışmanlık, inşaat, insan kaynakları vb.) maddeler halinde yazılacak ve her bir faaliyetin kapsamını kısaca açıklanacaktır.

4.2. Proje Bileşenlerinin Maliyeti ve Bütçe

Projenin temel faaliyetleri için öngörülen bütçeyi belirtilecektir. Proje bütçesi, Kalkınma Ajansları Destek Yönetimi Kılavuzu Eki FZD EK-1 kullanılarak hazırlanacak ve söz konusu ekte yer alan Excel dokümanının ilgili tüm sayfaları doldurularak fizibilite raporuna eklenecektir.

İnşaat, insan kaynakları, makine ve teçhizat gibi temel bütçe kalemlerine alt kırılımlarıyla yer verilecektir. Proje süresi boyunca üstlenilecek yapım maliyetleri mümkün olduğu ölçüde kesin projelere dayanarak detaylı bir biçimde verilecektir.

4.2.1. Yapım İşlerinin Tahmini Bedelinin Proje Bütçesine Oranı

Proje kapsamında öngörülen yapım işlerinin (inşaat ve tadilat) proje bütçesine oranını belirtilecektir.

4.3. Beklenen Çıktı ve Sonuçlar

Projeden beklenen çıktı ve sonuçları açıklanacaktır.

4.4. Beklenen Etkiler

Proje ile yaratılması beklenen ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri, bölgesel ve sektörel açıdan değerlendirilecektir.

4.5. Projenin İl/ilçe/Bölge Ekonomisine Katkısı

Projenin, Programın genel hedefinde yer alan bölge ekonomisinin geliştirilmesine katkısı, etkileyeceği sektörler itibarıyla temel göstergeler kullanılarak belirtilecektir.

4.6. Performans Göstergeleri

Proje süresi içerisinde veya projenin tamamlanması ile birlikte elde edilecek başarıları doğrulayacak kritik göstergeleri belirli, ölçülebilir, kabul edilebilir, gerçekçi, zamana bağlı olarak "çıktı" ile "sonuç" göstergeleri şeklinde sınıflandırarak aşağıdaki tabloya işlenecektir.

Çıktı Göstergeleri: Proje kapsamında yapılan faaliyetler sonunda elde edilen kazanımları ortaya koyan göstergelerdir. Örnek: kurulan girişimci merkezi sayısı: 1

Sonuç Göstergeleri: Projenin beklenen sonuçları ve amaçları ile ilgili ve direkt projenin başarısını, sağladığı katkıları ortaya koyan kritik başarı göstergeleridir. Örnek: kurulan girişimci merkezinde eğitilenler arasından kendi işini kuran girişimci sayısı: 5

Tablo 1 Çıktı ve Sonuç Göstergeleri

	Gösterge	Birim	Başlangıç Değeri	Hedef
Çıktı Göstergeleri				
Sonuç Göstergeleri				

4.7. Proje Konusu Taşınmazların Mülkiyet Durumu

Projenin uygulanacağı taşınmazların (bina, arsa vb.) mülkiyetinin durumunu açıklanacaktır.

4.8. İş Planı

Projenin tahmini iş planını, başlangıçtan itibaren kaçınıcı ayda hangi faaliyetlerin yapılacağını belirtecek şekilde açıklayınız ve bir takvim üzerinde gösterilecektir.

Projenin İşletme Modeli, Yönetim Yapısı ve Sürdürülebilirliği

4.8.1. Yönetim Yapısı

Proje sahibi ve ortaklarının ve varsa diğer paydaşların tahsis edecekleri personel bilgileri ve oluşturulacak kurumsal yönetim mekanizmasına değinilecektir. Bu bölüme organizasyon şeması da eklenmelidir.

4.8.2. Proje Süresince Yönetim Modeli

Proje yönetim ekibi, idari, mali ve teknik açılardan proje yönetimi yaklaşımı, proje uygulayıcıları ile yapılacak iş birlikleri vb. değinilecektir.

4.8.3. Üretilen Çıktı ve Hizmetler

Proje sonucunda ne tür çıktı ve hizmetler üretileceği konuları açıklanacaktır.

4.8.4. Çıktı ve Hizmetlerin Kullanıcıları

Bu çıktı ve hizmetlerden kimlerin hangi koşullarda yararlanacağı açıklanmalıdır.

4.8.5. Proje Sonrası Yönetim Modeli

Personel ihtiyacı, girdi ve işletme maliyetleri, satış gelirleri, nakit akışı vb. kurumsal ve mali unsurlar açısından projenin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı açıklanmalıdır.

5. YER SEÇİMİ VE ARAZİ MALİYETİ

Proje yeri seçimi, projenin konumlanacağı bölgenin ve bölge içerisindeki yerin seçimini içerir. Bu bölümde, proje yerinin seçimini etkileyen etkenlere bağlı olarak alternatiflerle karşılaştırmalı olarak yer seçiminin karar aşaması ve arazi maliyetine yer verilecektir.

5.1. Fiziksel ve Coğrafi Özellikler

Bu bölümde yatırım yapılacak bölgenin ve yerin coğrafi yerleşimi, iklimi (yağış oranı, nem, sıcaklık, rüzgâr vb.), toprak ve arazi yapısı, bitki örtüsü, su kaynakları ve diğer doğal kaynakları ile ilgili bilgiler verilecektir. Ayrıca, yenilenebilir enerji yatırımlarında üretim performansını ve karlılığını etkileyen uzun dönemli meteorolojik verilerin sağlanması gerekmektedir.

5.2. Ekonomik ve Fiziksel Altyapı

Bu bölümde yatırım yapılacak bölgenin ve yerin hammadde ve yardımcı madde kaynaklarına erişilebilirlik durumu, pazara yakınlık durumu ile beraber dağıtım ve pazarlama olanakları, işgücü piyasası, ücret düzeyi, yan sanayi durumu, bölgenin teşvik olanakları, ulaşım ve haberleşme sistemi, su-elektrik-doğalgaz şebekeleri, arazi kullanımı gibi bilgiler verilecektir.

5.3. Sosyal Altyapı ve Sosyal Etkiler

Bu bölümde yatırım yapılacak bölgenin ve yerin nüfus, istihdam, gelir dağılımı bilgileri ve söz konusu yerdeki sosyal hizmetler ve kültürel yapı gibi sosyal altyapısı hakkında bilgi verilecektir.

Bu bölümde ayrıca, yatırımın hayata geçmesi sonucunda "Sosyal Analiz" bölümünde bahsi geçen yatırımın bölge üzerinde oluşturacağı sosyal etkiler de özetlenecektir.

5.4. Çevresel Etkiler

Bu bölümde yer seçimi kararını etkileyen çevresel faktörlerden bahsedilecektir. Bunun yanı sıra bu faktörlere dayalı olarak yer seçiminin gerekçesi belirtilecektir. Örneğin projenin çevre üzerinde olası bir olumsuz etkisi bulunması durumunda yer seçiminin bu etki dikkate alınarak nasıl yapıldığı gibi.

5.5. Alternatifler, Yer Seçimi ve Arazi Maliyeti (Kamulaştırma Bedeli De Dâhil)

Bu bölümde yer alternatifleri belirlenecek daha sonra alternatifler arasından seçilen ve seçim sebebi anlatılacaktır. Seçim kriterleri arasında arazi maliyeti de yer alacaktır. Bütün alternatif yerler için hem varsa kamulaştırma bedeline hem de arazinin alternatif maliyetine (üzerinde proje yapılmak suretiyle vazgeçilen tarımsal üretim geliri gibi) yer verilecektir.

6. TALEP TAHMİNİ VE KAPASİTE SEÇİMİ

Bu bölüm, projenin özelliğine göre talep analizi, pazar araştırması, ihtiyaç analizi, sorun analizi vb. yöntemler kullanılarak yapılması planlanan yatırımın kapasitesinin belirlenmesine etki edecek verilerin ve bu veriler ışığında seçilen kapasite düzeyinin ifade edildiği bölümdür.

6.1. Varsayımlar

Talep tahminine dair ulusal ve bölgesel düzeyde varsayımlar, talebin geçmişteki eğilimi, mevcut talep düzeyi, ulusal ve bölgesel düzeyde büyüme beklentileri ve bunun gelecekteki talep ile ilişkisi, tahmin işleminin kapsayacağı zaman aralığı vb. varsayımların ifade edildiği bölümdür.

6.2. Talep Tahmin Yöntemi

Mevcut varsayımlara uygun olarak seçilen talep tahmin yöntemi ve metodolojisinin (niteliksel veya niceliksel – pazar araştırması, görüş toplama, trend analizi vb.) ve talep analizine olanak sağlayacak bilgilerin ifade edildiği bölümdür.

6.3. Talep Analizi

Uygulanmasına karar verilmiş olan talep tahmin yöntemine göre talep analizinin yapıldığı bölümdür.

6.4. Talep Tahmin Sonuçları

Yapılan talep analizinin sonuçlarının ortaya konulduğu bölümdür.

6.5. Kapasite Seçimi

Tahmin edilen talep düzeyine uygun olarak seçilen proje kapasitesi (yıllık), üretilecek her bir mal veya hizmet için yıllık ve aylık bazda ayrı ayrı olarak belirtilecektir.

7. YATIRIM TUTARI

Sabit sermaye yatırımı, işletme sermayesi ve toplam yatırım tutarının yer aldığı bölümdür.

7.1. Sabit Sermaye Yatırım Tutarı

Yatırımın uygulanması sırasında edinilen ve faydalı ömrü boyunca kullanılacak maddi ve maddi olmayan unsurların para birimiyle değeri sabit yatırımı oluşturur. Sabit yatırım tutarını oluşturan ana kalemler; Etüt Giderleri, Mühendislik ve Proje Giderleri, Lisans-Patent-Know How vb. Teknoloji Ödemeleri, Arazi Bedeli, Arazi Düzenlemesi, Hazırlık Yapıları, İnşaat İşleri Giderleri, Ulaştırma Tesislerine İlişkin Harcamalar, Ana Tesis Makina ve Donanım Giderleri, Yardımcı İşletmeler Makina ve Donanım Giderleri, Taşıma ve Sigorta Gideri, İthalat ve Gümrükleme Gideri, Montaj Giderleri, Taşıt Araçları, Genel Giderler, İşletmeye Alma Giderleri, Beklenmeyen Giderler ve Yatırım Dönemi Faizleridir. Bu bölümde belirtilmiş unsurlar tablo şeklinde belirtilecektir.

7.2. Arazi Kamulaştırma Bedeli

Arazi maliyeti olarak varsa kamulaştırma bedelleri ve kamulaştırma sonrası arazide yapılan iyileştirmelerin maliyeti belirtilmelidir.

7.3. İşletme Sermayesi

İşletme sermayesi brüt ya da net olarak tanımlanır. Brüt işletme sermayesi döner değerler toplamını ifade eder. Net işletme sermayesi ise döner değerler ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki farktır. Yatırımın mal veya hizmet üretebilmesi için hammadde, yardımcı madde, elektrik, yakıt, su, insan gücü gibi kaynaklar ile, ayrıca ürettiği mal veya hizmeti pazara ulaştırıp satmak için gereksinim duyacağı harcamalar belirtilecektir.

7.4. Toplam Yatırım Tutarı ve Yıllara Dağılımı

Sabit sermaye harcamaları tutarı ve işletme dönemindeki işletme sermayesi ihtiyacı toplamından oluşan toplam yatırım tutarının ifade edildiği bölümdür. Yatırımın gerçekleşme süresi bir yıldan fazla olduğu durumlarda toplam yatırım tutarı harcamalarının yıllara göre dağılımı aşağıda yer alan Toplam Yatırım Tutarı Tablosu kullanılarak ifade edilecektir.

Tablo 2 Toplam Yatırım Tutarı ve Yıllara Göre Dağılımı (TL)

Yıllar	1. Yıl		n. Yıl		TOPLAM
	İç Kaynak	Dış Kaynak	İç Kaynak	Dış Kaynak	
Harcama Kalemleri					
A. Arsa Bedeli					
B. Sabit Tesis Yatırımı					
1. Etüt ve Proje					
2. Teknik Yardım ve Lisans					
3. İnşaat İşleri					
4. Makine ve Donanım					
5. Taşıma ve Sigorta					
6. İthalat ve Gümrükleme					
7. Montaj Giderleri					
8. Genel Giderler					
9. Taşıt ve Demirbaşlar					
10. İşletmeye Alma Giderleri					
11. Beklenmeyen Giderler					
Sabit Yatırım Tutarı (A+B)					
C. İşletme Sermayesi İhtiyacı					
Toplam Yatırım Tutarı (A+B+C)					

8. PROJENİN FİNANSMANI VE FİNANSAL ANALİZ

Fizibilite etüdüne konu yatırımın finansman modelinin kurulup, finansal analizinin yapıldığı bölümdür.

8.1. Finansman Öngörüsü

Projenin finansmanı için öngörülen finansman kaynaklarının (öz kaynak, iç kredi, dış kredi, bütçe vb.) belirtildiği bölümdür.

8.2. Finansman İhtiyacı ve Kaynakları

Yatırımın finansman ihtiyaçlarının saptanması ve bu ihtiyacın ne kadarının hangi kaynaklarla finanse edileceğine bu bölümde yer verilir. Dördüncü bölümde hesaplanmış olan maddi ve maddi olmayan duran varlık kalemlerinden oluşan "Sabit Yatırım Tutarı"na, geleceğe yönelik hesaplanan iç yatırımlarda gerekli fiyat artışları, dış yatırımlarda kur farkları ve varsa yatırım dönemi finansman giderleri de ilave edilerek "Sabit Yatırım Toplamı" bulunur. Bu toplama yatırımın üretime başlayabilmesi için gerekli işletme sermayesi ihtiyacının ilave edilmesi ile "Genel Yatırım Toplamı" bulunur. Yatırım finansman ihtiyacının belirlenmesinden sonra, bu ihtiyacın hangi kaynaklarla finanse edileceğine de bu bölümde yer verilecektir. Finansman ihtiyacı ve bunu finanse edecek olan kaynakların ve değerlendirme sonuçları aşağıda yer alan tablo aracılığıyla ifade edilecektir.

Tablo 3 Finansman İhtiyacı ve Kaynakları Tablosu (TL)

Yıllar	1. Yıl		n. Yıl		TOPLAM
	İç Kaynak	Dış Kaynak	İç Kaynak	Dış Kaynak	
<i>FİNANSMAN İHTİYACI</i>					
Sabit Tesis Yatırımı					
Finansman Giderleri					
Sabit Yatırım Toplamı					
İşletme Sermayesi Yatırımı					
TOPLAM FİNANSMAN İHTİYACI					
<i>FİNANSMAN KAYNAKLARI</i>					
Öz Kaynaklar					
Yabancı Kaynaklar					
TOPLAM FİNANSMAN KAYNAKLARI					

8.3. Finansman Koşulları ve Sermaye Maliyeti

Öz kaynak/yabancı kaynak dengesinin saptanmasından sonra öz kaynak ve yabancı kaynak koşulları bu bölümde değerlendirilecektir. Bu bölümde geri ödeme yükümlülüğü olan kaynakların (yabancı kaynak) vadeleri ve maliyeti, öz kaynakların ise sadece maliyeti (seçilen risksiz faiz oranı/ uygun borçlanma maliyeti vs.) belirtilecektir. Kaynak bazında maliyetlerin belirtilmesinden sonra analizlerde indirgeme (iskonto) oranı olarak kullanılacak olan "Sermaye Maliyeti"nin hesaplanması gerekmektedir. Sermaye maliyetinin hesaplanmasında "Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti" yöntemi kullanılacaktır (Ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti, kuruluşun kullanmış olduğu kaynakların (uzun vadeli yabancı kaynak + öz kaynak) ağırlıklı ortalama maliyetidir.)

8.4. Finansman Tablosu ve Finansal Oranlar Analizi

Bu aşamada yapılacak olan FOA (Finansal Oranlar Analizi) kendi mali tabloları (bilanço/gelir tablosu) olan kuruluşlarca yapılacaktır. Finansal oranlar kuruluşun mevcut ve finansman planlaması için hazırlanan proforma bilanço, net gelir-gider tablosu ve nakit akım tablosu (ya da finansman tablosu) verilerinden hesaplanacaktır. Finansal yeterliliği ve başarıyı ölçmekte kullanılan bu oranlar likidite, kaldıraç, faaliyet ve karlılık oranları olmak üzere dört değişik oran grupları ile projenin ya da kuruluşun belli bir döneme ait finansal durum analizi yapılır.

9. TİCARİ ANALİZ

Projenin gerçekleşmesi ile üretilecek ve yatırımcı kuruluşa gelir oluşturacak mal/hizmetin ticari olarak satışının söz konusu olduğu projelerde doldurulacaktır. Ticari analizde proje, yatırımcı kuruluş açısından ele alınır ve ticari karlılığı maksimize edilmesi amaçlanır. Ticari analizde fayda ve maliyetler, cari piyasa fiyatları ile hesaplanır. Ticari analizde dolaylı ve dışsal etkiler hesaba katılmaz.

9.1. Ticari Analiz ile İlgili Temel Varsayımlar

İskonto Oranı

Nakit akımlarının indirgenmesinde kullanılan iskonto oranı ve gerekçesi belirtilecektir.

Ekonomik Ömür

Yatırımın faydalı olarak üretimde bulunabileceği süre geçmişte gerçekleştirilen benzer yatırımlar ve uluslararası örnekler de göz önünde bulundurulacak belirlenecek ve bu bölümde ifade edilecektir.

Hurda Değer

Makine, teçhizat vb. gibi yatırımlarda, bu yatırımın gerçekleşmesinden belli bir süre sonra makine ve teçhizatın ekonomik ömrünü doldurması nedeniyle satılması halinde ele geçmesi öngörülen tutar bu başlık altında ifade edilecektir.

Yenileme Yatırımları

Tesislerde kullanılan araçların eskimesi ya da üretimdeki verimliliğin azalması üzerine faaliyetlerin etkin olarak devam ettirilebilmesi için gerekli olması muhtemel ara dönem yatırımları bu bölümde belirtilecektir.

Enflasyon Oranı

Ülke genelindeki fiyat artışlarının ölçüsü olarak kullanılan fiyat endekslerinden yararlanılarak tahmin edilen enflasyon oranı belirtilecektir.

9.2. Ticari Faydalar ve Maliyetler

Bu bölümde proje konusu yatırımın işletme döneminde oluşturacağı fayda ve yol açacağı maliyetler belirtilecektir. İşletme dönemi gelir ve giderlerinin parasal tutar olarak belirlenmesinden önce, miktar olarak girdi ihtiyaçları, mal/hizmet üretimi ve bunların miktar olarak esas alınmış olan birim fiyatları da belirtilecektir. Bunların belirlenmesinden sonra parasal tutarlar "Ticari Fayda ve Maliyetler" olarak belirtilecektir.

Tablo 4 İşletme Gelir ve Giderleri Tablosu (TL)

Yıllar	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4. Yıl	n. Yıl
Kapasite Kullanım Oranı					
1. İşletme Gelirleri					
2. Üretim Giderleri					
3. Amortisman					
4. Finansman Giderleri					
5. Satış Giderleri					
6. Brüt Kar (1-2-3-4-5)					
7. Matrahtan İndirilecekler					
8. Vergi Matrahı (6-7)					
9. Vergi ve Stopajlar					
10. Net Kar (6-9)					
11. Temettüler (Dağıtılacak Karlar)					
12. Kullanılabilir Kar (10-11)					

Ticari Nakit Akış Tablosu

Ticari nakit akış tablosu, tesisin işletmeye geçmesinden itibaren yıllar itibariyle nakit giriş ve çıkışlarının karşılaştırıldığı tablodur. Nakit girişleri olarak yurtiçi ve yurtdışı satış gelirleri, nakit çıkışları olarak da işletme dönemi yatırım harcamaları, işletme giderleri, borç anapara geri ödemeleri, vergi ve stopaj ve dağıtılan kar paylarından belirtilecektir. Nakit farkı (nakit akımı) olarak da nakit girişleri ile nakit çıkışları arasındaki fark hesaplanacaktır. Bu bölümde ekte verilmiş olan "Ticari Nakit Akış Tablosu" hazırlanacaktır.

Tablo 5 Ticari Nakit Akış Tablosu (TL)

Yıllar	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	n. Yıl
A. Nakit Girişleri					
-İşletme Gelirleri					
-Diğer Nakit Girişleri					
B. Nakit Çıktıları					
- İşletme Dönemi Yatırım Harcamaları					
-İşletme Giderleri					
-Borç Anapara Geri Ödemeleri					
-Vergi ve Stopaj					
-Dağıtılan Kar Payları					
Nakit Farkı-Nakit Akımı (A-B)					

9.3. Ticari Faydalar ve Maliyetler

Yapılması planlanan projenin sektörel ve teknik değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak yapılan mali analizleri içeren bölümdür. Bu bölümde yapılması gereken temel analiz teknikleri aşağıda verilmiştir:

Net Bugünkü Değer

Belirlenen iskonto oranı üzerinden, yatırım harcamalarını ve yatırımın sağlayacağı net nakit girişlerini aynı zaman noktasına indirgeyerek aralarındaki farkın hesaplanması yöntemidir.

İç Karlılık Oranı

Projenin ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı net nakit girişlerinin bugünkü değerini yatırım harcamalarının bugünkü değerine eşitleyen iskonto oranıdır.

Geri Ödeme Süresi

Toplam yatırım harcamasının net nakit akışlarıyla ödenebileceği süredir

Fayda/Maliyet Oranı

Projenin ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı faydaların (nakit girişleri) bugünkü değerlerinin toplamının, maliyetlerin (yatırım harcamaları ve diğer nakit çıkışları) bugünkü değerlerinin toplamına oranıdır.

Tablo 6 Net Bugünkü Değer Tablosu (TL)

Yıllar	Sabit Yatırım Tutarı (A)	İşletme Sermayesi Yatırımı (B)	Vergi Öncesi Kar (C)	Amortisman (D)	Vergi ve Fon Kesintileri (E)	Faiz (F)	Net Nakit Akımı (-A-B+C+D- E+F)	İskonto Oranı	İskonto Edilmiş Net Nakit Akımı
0									
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
n									
TOPLAM								NBD	

Tablo 7 İç Karlılık Oranı Tablosu (TL)

Yıllar	Sabit Yatırım Tutarı (A)	İşletme Sermayesi Yatırımı (B)	Vergi Öncesi Kar (C)	Amortisman (D)	Vergi ve Fon Kesintileri (E)	Faiz (F)	Net Nakit Akımı (-A-B+C+D- E+F)	İskonto Oranı	İskonto Edilmiş Net Nakit Akımı
0									
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
n									
TOPLAM									
İKO (%)									

10. EKONOMİK ANALİZ

Tüm projeler için doldurulacaktır. Açıklamalar bölümü ışığında Fayda Maliyet Analizi veya Maliyet Etkinlik Analizinden biri tercih edilecektir.

Projelerin ekonominin bütününe ve toplumun geneline olan etkilerinin analiz edildiği bölümdür. Söz konusu analizde projenin ülkenin refah seviyesini artırıp artırmadığına bakılır. Girdi ya da çıktılarının piyasa değerinin her zaman ülke ekonomisine olan değerini yansıtmaması ve tam rekabetçi olmayan piyasa koşulları (monopolistik yapı, gümrük tarifeleri nedeniyle arızalı fiyatlar, taban-tavan fiyat uygulamaları vs.) nedeniyle ekonomik analiz yapılmaktadır.

Ekonomik analizin ticari analizden farkları şunlardır.

Fiyatlar: Ticari analizde piyasa fiyatları kullanılırken, ekonomik analizde nakit akım tablosunda piyasa aksaklıklarını ve kaynakların gerçek fırsat maliyetini yansıtan gölge fiyatlar kullanılır. Bu işlem için dönüştürme faktörü hesaplanır. Söz konusu oran işçilik gölge ücreti hesabında da kullanılır.

Fayda ve Maliyetler:

1. Dışsallıklar: Ticari karlılık sadece doğrudan (parasal) etkileri kapsar iken olumlu veya olumsuz dışsallıklar (diğer alanlarda yol açılan gelir artırıcı ve eksiltici etkiler) (çevre kirliliği gibi) ihmal edilirken ekonomik analize dahil edilirler. 2. Transferler (kamulaştırma, arazi bedeli, vergi, teşvik gibi) ekonomik analizde dikkate alınmaz.

Ancak arazinin alternatif maliyeti (üzerinde proje yapılmak suretiyle vazgeçilen tarımsal üretim geliri gibi) analizde maliyetler arasına dâhil edilir. 3. Piyasa-dışı etkiler, proje çıktısından doğrudan faydalanan kullanıcılar üzerinde yaratılan, ancak bir piyasa değeri olmayan faydalar ya da maliyetleri ifade etmektedir. Otoyol projesi ile yaratılan zaman tasarrufu veya arıtma tesisi projesi ile içme suyu kalitesinin artması gibi piyasa dışı etkilerin rakamsallaştırılarak hesaplamalara katılması mümkündür. “Ödenmeye istekli olunan fiyat” bu aşamada kullanılabilir bir yöntemdir. Projenin kalitatif yönleri, çoklu-kriter analizi yaklaşımı ile değerlendirmeye dahil edilebilir. 4. İndirgeme Oranı: Ticari ve ekonomik analizde kullanılan indirgeme oranları farklılık arz etmektedir. Nakit akımlarının bugünkü değerinin bulunmasında kullanılan indirgeme oranında temelde kaynakların alternatif maliyeti dikkate alınmaktadır. Ekonomik indirgeme oranı ise sermayenin ekonomik fırsat maliyeti olarak kullanılır. Sosyal indirgeme oranı olarak da adlandırılan bu yaklaşımda toplumun tüketimlerini ertelemeye istekli olacağı minimum getiri seviyesi olarak tanımlanabilir.

10.1. Ekonomik Analiz ile İlgili Temel Varsayımlar

Bu bölümde ekonomik analizin temelini oluşturan varsayımlar ve dayandıkları gerekçeler yer almalıdır.

10.2. Ekonomik Faydalar ve Maliyetler

Ekonomik analizde kullanılan faydalar ve maliyetler bu bölümde yer almalıdır. Gölge fiyat yaklaşımının benimsenmesi esastır. Projelerin faydaları arasında sayılan istihdam, ücretlerin artışı, fiyatların düşmesi, zaman kazancı/kaybı, hava kirliliğinin önlenmesi/artması gibi faydalar veya maliyetlerden rakamsallaştırılabilenler belirtilecek ve bir sonraki başlıkta analize dahil edilecektir

Tablo 8 Ekonomik Net Akış Tablosu (TL)

Yıllar	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	n. Yıl
A. Projenin Faydaları					
- Doğrudan Faydalar					
- Dolaylı Faydalar					
- Parasallaştırılmayan Önemli Faydalar					
B. Projenin Maliyetleri					
- Yatırım Harcamaları					
- İşletme Giderleri					
- Finansman Maliyeti					
- Olumsuz etkiler					

10.3. Ekonomik Fayda Maliyet Analizi (Ekonomik NBD, Ekonomik İKO)

Ekonomik analiz sonucunda elde edilen net bugünkü değer, iç karlılık oranı, geri ödeme süresi ve fayda/maliyet oranı hesaplamaları bu bölümde yer almalıdır.

10.4. Maliyet Etkinlik Analizi

Bu bölümde yapılacak "Maliyet Etkinlik Analizi" aynı veya benzer çıktıları üretmenin alternatif yollarının maliyetlerinin karşılaştırılması olup, genelde projenin üretmesi beklenen faydaların 38 rakamsallaştırılması/parasallaştırılması mümkün olmadığında kullanılan bir tekniktir. Fayda maliyet analizi kullanılan projeler için maliyet etkinlik analizi yapılmayacak, fayda maliyet analizi yapılması mümkün olmayan projeler (özellikle sosyal projeler) bu yöntem kullanılarak analiz edilecektir.

10.5. Diğer Ekonomik Analiz Ölçütleri

Bu bölümde ifade edilecek ulusal amaçlar ekonomik büyüme, toplam üretimde ve tüketimde artış, yaşam şartlarının geliştirilmesi, endüstrileşme, altyapının iyileştirilmesi, istihdamın artırılması, toplumsal eşitlik, gelir dağılımının iyileştirilmesi, katma değer etkisi, bölgesel gelişme, sağlık ve eğitim imkânlarının geliştirilmesi, döviz kazancının artırılması ve ulusal güvenlik vb. olarak sıralanabilir. Bu bölümde söz konusu amaçlara yönelik elde edilen kazanımlar yer alacaktır.

11. FİNANSAL ANALİZ

Finansal analizde takip edilecek yöntemle ilişkin önemli unsurlar şunlardır:

- Projenin ekonomik ömrü 20 yıl olarak kabul edilecektir.
- Sadece nakit girdi ve çıktılar hesaba katılacaktır. Amortisman gibi nakit akışına sebep olmayan maliyet unsurları analizde dikkate alınmayacaktır.
- Analizde net fayda ve maliyetler kullanılacaktır. Projenin fayda ve maliyetleri hesaplanırken projenin yapılmadığı durumdaki fayda ve maliyetler analizde dikkate alınacaktır.
- Fayda ve maliyetler sabit fiyatlarla hesaplanacak, enflasyon ve KDV hesaba katılmayacaktır.
- Projenin diğer sektörlerde meydana getireceği dışsallıklar da fayda ve maliyet olarak hesaplamalara dâhil edilecektir.
- Projenin parasal değerinin ölçülmesi mümkün olmayan fayda ve maliyetleri varsa açıklanacaktır.

11.1. Proje Gelir ve Gideri

Tam kapasitede çalışması durumunda elde edilecek gelir ile yapılacak harcamayı gösteren “işletme gelir-gider tablosu” hazırlanacaktır. Yıllar itibariyle öngörülen kapasite kullanım oranına göre indirgenmiş gelir -gider hesabı da aynı tabloda yer alacaktır.

Giderin gelirden daha fazla olması durumunda, finansman açığının ne şekilde giderileceği ayrıntılı olarak belirtilecektir. Bu kapsamda kurumlardan alınacak finansman taahhüdü, imzalanacak protokoller vb. proje değerlendirme raporu ekinde mutlaka yer alacaktır.

11.2. Net Bugünkü Değer Analizi

Projenin uygulanabilir olması için yıllar itibariyle nakit akışlarının belirli bir indirgeme oranı ile bugünkü değerinin bulunarak, bulunan tutardan yatırım giderinin çıkarılmasıyla oluşan rakamın sıfıra eşit veya büyük olması gerekmektedir. Analiz yapılırken kullanılacak formül aşağıda yer almaktadır.

$$NBD = \sum_{t=0}^n (NA_t / (1+k)^t)$$

NA_t : t. Dönemdeki Nakit Akışı

k: Faiz Oranı

n: Yatırımın Kapsadığı Dönem Sayısı

11.3. Başabaş Noktası

Başabaş noktası, bir firmanın hiçbir kar elde etmeden, zararlarını karşılayabildiği noktayı/seviyeyi belirtir. Diğer bir açıdan ise bir firmanın giderlerini karşılayabildiği nokta da denilebilir. Başabaş noktası birim fiyat, birim değişken gider ve sabit giderler ile hesaplanır. Ayrıca sadece sabit giderler ve katkı payı ile de hesaplanabilir.

Başabaş Noktası = Sabit Giderler / (Birim Fiyat–Birim Değişken Gider)

12. RİSK ANALİZİ

Projede başarısızlığa yol açabilecek temel riskler ve bunların proje üzerinde oluşturacağı muhtemel etkilere bu bölümde yer verilecektir.

12.1. Duyarlılık Analizi

Duyarlılık analizi, hangi risklerin ya da belirsizlik kaynaklarının proje çıktıları üzerinde en çok etki yaratacağını belirlemek amacıyla kullanılan bir analiz tekniğidir. Projedeki belirsiz bir unsurun diğer belirsiz unsurlar sabit tutulduğunda durumu ne şekilde etkilediğini incelemek için kullanılır.

Kamu yatırım projelerinde duyarlılık analizi, birim satış fiyatı, satış miktarı, ana girdi maliyetleri, projenin süresi, indirgeme oranı gibi herhangi bir değişkende meydana gelebilecek olası değişmelerin, diğerleri sabit kalmak kaydıyla analize esas alınan ölçüt (NBD, İKO, F/M, Geri Ödeme Süresi, vb.) üzerindeki etkisini görebilmek için yapılır. Duyarlılık analizi yapılırken öncelikle projenin hangi değişkene daha duyarlı olduğunun tespit edilmesi gerekir.

12.2. Proje ile İlgili Riskler ve Etkiler

Projede başarısızlığa yol açabilecek temel riskler ve bunların proje üzerinde oluşturacağı muhtemel etkilere bu bölümde yer verilir.

12.3. Temel Risklerle İlgili Risk Azaltma Tedbirleri

Tanımlanan risklerin olasılıklarını azaltmak, iyileştirmek ve olumlu durumlara çevirmek amacıyla belirlenecek risk azaltma tedbirlerine bu bölümde yer verilir.

Tablo 9 Risk Analizi Tablosu

Risk Tanımı	Dönem (Uygulama/İşletme)	Olasılık (1-5 Arası)	Etki Düzeyi (1-5 Arası)	Tedbir

13. ÇEVRESEL ANALİZ

13.1. Çevresel Etkilerin Ön Değerlendirmesi

Projelerin önemli ekonomik ve sosyal sonuçlar doğurabilecek istenmeyen olumsuz çevresel etkileri olabilir. Projenin çevreye olabilecek olumlu veya olumsuz tüm etkileri çevresel analiz kapsamında değerlendirilir. Çevresel analiz kapsamında belirlenen olumlu ve olumsuz tüm etkileri bu bölümde belirtilecektir.

Çevresel analiz kapsamında parasal olarak ifade edilebilen etkileri, sayısal olarak ifade edilmekle birlikte parasal olarak ifade edilmeyen etkileri ve sadece niteliksel olarak tanımlanabilen etkileri değerlendirilir. Parasallaştırılabilen bütün çevresel etkiler fayda maliyet analizine dâhil edilecektir. Parasallaştırılamayan bütün etkilere sözel olarak yer verilecektir.

Çevresel analiz ile belirlenen olumsuz etkilerin yönetmeliklerle ve/veya bilimsel esaslara göre kabul edilebilir sınırlara uyarak önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi amacıyla alınabilecek alternatif önlemin maliyeti ile buna rağmen giderilemeyen etkilere ilişkin tüm maliyetler parasal olarak belirlenerek ekonomik analize dâhil edilir. Parasal olarak belirlenemeyen maliyetlere sosyal analizde niteliksel olarak yer alır.

13.2. Çevresel Riskler ve Azaltma Tedbirleri

Projenin çevreye vereceği olumsuz etkilerin en aza indirilmesi için önerilen tedbirler bu bölümde belirtilecektir.

14. SOSYAL ANALİZ

Bu kısım yalnızca parasallaştırılamayan sosyal etkilere sahip projeler için doldurulacaktır.

14.1. Projenin Sosyal Etkileri

Bu bölümde projenin oluşturması beklenen olumlu ve olumsuz sosyal etkilerine yer verilecektir.

14.2. Projenin Toplumsal Gruplara Etkisi

Toplumsal grupların (kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı vb.) projeden nasıl etkileneceği, proje sonucunda söz konusu grupların durumunda nasıl bir iyileşme öngörüldüğü bu bölümde belirtilecektir.

15. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

15.1. Proje Yürütücüsü Kuruluş ve Teknik Kapasitesi

Proje yürütücüsü kuruluş ve birim hakkındaki bilgiler ile kuruluşun proje ile ilgili tecrübelerine bu başlık altında yer verilecektir.

15.2. Proje Organizasyonu ve Yönetim

Projenin yatırım ve işletme dönemi için organizasyon ve insan kaynakları planlaması gerekmektedir. Organizasyon kapsamında insan kaynakları yapılanması ve tahmini insan gücü gereksinimi ve tahmini yıllık insan kaynakları maliyeti (brüt) hesaplanarak bu bölümde belirtilecektir

15.3. Proje Uygulama Planı ve Projede Kritik Aşamalar

Yatırım kararından projenin hayata geçmesine kadar geçen süreyi kapsayan proje uygulama aşaması, iç içe geçmiş birtakım faaliyetlerden oluşmakla beraber, bu aşamada belirli bir proje yönetim ekibi oluşturulması ve projenin uygulanması için gerekli işlemlerin tespiti gerekir. Etüdün bu bölümünde uygulama planı ile ilgili hususlar yer almalıdır. Proje takvimi, proje faaliyetlerinin bir zaman çizelgesine dönüştürülmesidir. Bu bölümde belirtilecek olan proje takvimi, projenin tamamlanma zamanı, her aktivite için programlanmış başlangıç ve bitiş zamanı, önemli (kritik) olan ve olmayan aktiviteler, kritik olmayan aktivitelerin geciktirilebilme ihtimali ve süresi ile belirsizlikler hesaba katıldığında, projenin hedeflenen tarihte tamamlanma olasılığına yer verilmelidir

16. SONUÇ

Projenin ekonomik ve finansal olarak uygunluğuna dair yapılan analiz sonuçlarının toplu olarak değerlendirildiği bölümdür.

Bu bölümde yatırımın planlanan ömrü boyunca faaliyetlerinin aksamadan devam edebilmesinin (sürdürülebilir olmasının) varsa bağlı olduğu koşullar ve bu koşulların sağlanması için alınacak tedbirler de belirtilecektir.

EKLER:

- Taşınmazların mülkiyet durumunu gösteren belgeler
- Talep Analizinde Kullanılan Dokümanlar
- Diğer (taahhütname, protokoller vb.)

EK B : KONTROL LİSTESİ

KONTROL UNSURLARI		AÇIKLAMA
1	Yatırım tamamlandıktan sonra ne satılacak? Satılacak ürünün ve/veya hizmetin tanımı/içeriği yatırımın yeri/üretim şekli/teknolojisinin seçilmesini, bina özelliklerinin tanımlanmasını ve işletme giderlerini oluşturacak ölçüde tanımlanmış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yatırım tamamlanıp tesis işletmeye geçtikten sonra, satışa konu olacak ürün/hizmetler yeterli düzeyde tanımlanmış olmalıdır. Ürün seçiminde göz önüne alınan kriterler açıklanmış mı? ✓ Sabit yatırım unsurları bu tanımlanan ürün ve/veya hizmete göre oluşturulacağı için satılacak ürün ve/veya hizmetin fiziki/kimyasal/ içerik/birim zamanda üretilecek sayı/miktar ve/veya yapısının net olarak ortaya konmuş mu? ✓ Bu ürün ve/veya hizmet tanımı; söz konusu pazarın ve ürün/hizmet fiyatının araştırılmasına, üretimine ilişkin tekniklerin oluşturulabilmesine imkân vermiş mi?
2	Gerekli destek etütleri yapılmış mı?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hedeflenen üretimin gerektirdiği türdeki ve/veya yatırıma ilişkin varsa destek etütleri yapılmış mı? (Örneğin yatırımın konusu jeotermal ise kaynak sondaj raporu, HES ise akış ve yağış verileri, meyve işleme ise hammadde etüdü, hizmet satışı ve/veya AR-GE merkezi ise satışa esas hizmetlerin ve ihtiyacın belirlenmesine yönelik anketler; turizm kış sporları merkezi vb. ise meteoroloji veri, zemin etütleri, yer üstü yer altı düzenlerinin araştırılması, maden işlemede rezerv etüdü gibi). ✓ Etütler güncel mi? ✓ Hedeflenen ilgili taraflara yeterli düzeyde/sayıda ulaşılmış mı? Hedeflenen sonuçlar elde edilmiş mi? Ulaşılan sonuçlar proje tasarımına kazandırılmış mı?
3	Tam kapasitede yılda üretilecek maksimum üretim miktarı (kurulu kapasite yani teorik kapasite) belirlenmiş mi?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kurulu kapasite seçilirken hangi unsurların göz önüne alındığı açıklanmış mı? ✓ Seçilen kurulu kapasite ile göz önüne alınan unsurlar uyumlu mu? ✓ Göz önüne alınan unsurlar yeterli mi? ✓ Vardiyanın söz konusu olduğu üretim tiplerinde ekonomik ve teknik değerlendirmede vardiya unsurunun kurulu kapasite seçimine etkisi irdelenmiş midir? ✓ Kullanılan verilerin kaynağı açıklanmış mı? Veri kaynakları güncel/güvenilir mi?
4	Yatırım yeri belirlenmiş mi?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yatırımın varsa tapusu, mülkiyet durumu, harita ve/veya uydu görüntüsü/ imar durumu vb. verilmiş mi? ✓ Yatırımın gerçekleştirilmesine engel teşkil edecek sit alan/yüksek gerilim hattı, dere yatağı, doğalgaz hattı vb. deplasman gerektiren durum, koruma alanı, güvenlik bölgesi vb. durum araştırılmış mı? ✓ Arazi maliyeti konusunda tespit yapılmış mı? ✓ Kaynak güvenilir mi?
5	Yatırım yerine ilişkin seçim kriterleri açıklanmış mı?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yatırım yeri yatırım tutarını ve yatırımın sürdürülebilirliğini doğrudan etkileyen temel unsurlardan biridir. Lokasyonu nedeni ile başarısız olmuş örneklerin tekrarlanmaması ve yatırım yerinin yatırımın boyutunu etkileyecek düzeyde netleştirilmesi gerekir. Yer seçiminde göz önüne alınan faktörler açıklanmış mı? ✓ Yatırım yerinin amaçlanan üretim açısından uygunluğuna dair göz önüne alınan faktörler sahada irdelenmiş mi? Göz önüne alınan faktörler yeterli mi? ✓ Kullanılan veriler açıklanmış mı? ✓ Veriler güncel/erişilebilir mi?

6	Yatırıma ilişkin makine/ ekipman teknolojisi ve üretim yöntemi araştırılmış/ belirlenmiş mi?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Teknoloji ve üretim yöntemi seçiminde göz önüne alınan faktörler net şekilde ortaya konmuş mu? ✓ Seçim kriterleri ile yapılan seçim uyumlu mu? ✓ Seçilen teknolojinin rekabetçi olduğunu gösteren veriler raporda mevcut mu? ✓ Mevcut teknoloji alternatifleri irdelenmiş mi? ✓ Kullanılan veriler açıklanmış mı? ✓ Veriler güncel/erişilebilir mi?
7	Ana üretim tekniği ve teknoloji/makine grubu seçilmiş mi?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Seçilen ana makine grubu belirlenmiş/tanımlanmış ürünü, belirlenmiş nitelikte üretecek, rekabetçi nitelikte bir makine grubu mudur? ✓ Bu makine grubunun fiyat teklifleri ve/veya proformaları yeterli ayrıntıyı içermekte midir? ✓ Makinelerin üretim kapasitesi öngörülen kurulu kapasite ile uyumlu mudur?
8	Ana makine ekipman dışında yardımcı tesis/makine ekipmanlar belirlenmiş mi?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hedeflenen üretimi hedeflenen kurulu kapasitede gerçekleştirmek için ana makineler dışında gerekli olan yardımcı makine ekipmanlar seçilmiş mi? ✓ Seçim kriterleri açıklanmış mı? ✓ Bu ekipmanların ana makine ile uyumu teyit edilmiş mi? ✓ Veri ve kaynaklar güncel ve erişilebilir mi?
9	Sabit Yatırımın Gerçekleştirilmesindeki süreç faaliyet planı/termin planı oluşturulmuş mudur?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yatırımın termin planının (fiili gerçekleşme ve ödeme planı) özeti yatırım tablosu ile uyumlu şekilde oluşturulmuş olmalıdır ve yatırımın niteliğine göre gerekirse detaylandırılmalıdır. Öngörülen süreler yapılacak işlerin gerçekleştirilmesi açısından makul ve uygulanabilir olmalıdır. Yatırım unsurlarının ödeme süreleri, bu unsurların fiili gerçekleşme süreleri ile yılı geçen ölçüde farklılaşıyorsa fiili gerçekleşme planı dışında ödeme planı teknik değerlendirme bölümünde da yapılmalı ya da açıklanmalıdır. Bu tür bir ödeme planının finansman tablosuna da doğru şekilde yansıtılmış olması gerekir.
10	Satılacak şey eğer üretilecek/ imal edilecek bir ürün ise bu ürünün üretimine ilişkin akım şeması ve madde balansı yapılmış mı?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Belirlenmiş olan satılacak ürüne ilişkin akım şeması ve madde balansı yapılırken kullanılan verilerin kaynağı açıklanmış mı? ✓ Veriler güncel ve erişilebilir mi?
11	Satılacak şey eğer bir hizmet ise bu hizmetin birim miktarına ilişkin temel girdiler belirlenmiş mi?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Satılacak hizmetin birim miktarına ilişkin olarak kullanılacak hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi, tedarik edilecek diğer malzemeler gibi temel girdiler belirlenmiş/ hesaplanmış mı? ✓ Bu hesaplamada kullanılan baz alınan veriler güncel ve erişilebilir mi?
12	Madde balansları ve/veya birim hizmet girdileri doğru hesaplanmış mı?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu hesapların birim düzeyinde temkinli ve doğru hesaplanmış olması gerekir. Birim düzeyinde doğru hesaplanmış rakamların öncelikle yıllık kurulu kapasitedeki işletme giderlerine yansıtılması daha sonra mali tablolara (Proforma giderlere ve nakit akımı tablolarına) öngörülen Kapasite Kullanım Oranında (KKO) yansıtılması gerekir. Bu yansıtma işlemleri doğru yapılmış mıdır?
13	Temel düzeyde tesis yerleşim planları mevcut mudur?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yerleşim planlarında öngörülen yerleşimler belirlenen tüm makine ekipman parkı ile uyumlu mudur? ✓ Yatırımın finansmanını karşılayacak kurumun talep ettiği düzeyde (mimari/inşaat projesi) mevcut mudur?

14	Organizasyon şeması ve çalışacak personel sayısı nitelikleri belirlenmiş midir?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organizasyon şeması ve çalışacak personelin sayısı niteliği kurulu kapasitede çalışacak personele göre hazırlanmış mıdır? ✓ Bu personelin varsa geçici/sürekli çalışacak olanlarının ayrımı yapılmış mıdır? ✓ Sabit elde tutulması gereken kritik personel sayısı ile Kapasite Kullanım Oranına (KKO) göre değişkenlik gösterecek personel ayrımı yapılmış mıdır?
15	Teknik Kapasite Kullanım Oranı belirlenmiş midir?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fiili Kapasite / Teorik (kurulu kapasite) oranı hesaplanmış mıdır? ✓ Hesaplama varsayım ve verileri açıklanmış mıdır?
16	Toplam yatırım tablosu (sabit yatırım + Başlangıç İşletme sermayesi yatırımı) oluşturulmuş/hesaplanmış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sabit yatırım tutarları termin planına (eğer fiili gerçekleşme ile ödeme planı farklılaşıyor ise ödeme planına uygun şekilde) göre oluşturulmalıdır. Yatırım tablosunda öngörülen hesaplanan yatırım unsurlarının tutarları KDV hariç hesaplanmış olmalıdır (KDV'den arındırılması mümkün olmayan inek araçlar hariç). Yatırım unsurları hesaplanırken, bu unsurların kurulu kapasite, deneme üretimi süreçleri ile uyumu gözetilmiş olmalıdır. İade edilecek KDV hesaplanmış olmalıdır.
17	Tam kapasitede yıllık üretim ve işletme giderleri tablosu oluşturulmuş mudur?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yıllık üretim ve işletme giderleri tablosunda kullanılan girdi birim fiyatları KDV hariç, peşin ve girdinin tesise mal oluş fiyatları (nakliye dâhil) olmalıdır. Fiyatların tespitinde bu konu dikkate alınmış olmalıdır (özellikle işletme giderleri içinde büyük paya sahip girdilerde bu konu daha fazla önem arz eder)
18	Hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi yıllık tam kapasitedeki tüketim miktarları madde balansları ve/veya birim hizmet için öngörülmüş temel girdi miktarları ile uyumlu mudur?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Üretimin söz konusu olduğu fizibilitelere, tam kapasitedeki üretim/işletme giderleri Madde Balansından alınmış olmalıdır. Satışa konu olan unsur üretilmiş bir mamul olmayıp, bir hizmet ise birim hizmet için gerekli olan girdilerin hesabından tam kapasitedeki üretim ve işletme giderlerine aktarılmış olmalıdır.
19	Tam kapasitede yıllık üretim ve işletme için gerekli enerji, su tüketimlerinin hesabı yapılmış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yıllık kurulu kapasitede gerekli olan enerji ve su tüketim miktarları, kurulu kapasitedeki üretim ile uyumlu mudur? ✓ Bu hesaplamalar yapılırken kullanılan verilerin/yapılan varsayımların kaynağı açıklanmış mıdır?
20	Tam kapasitede yıllık personel giderleri hesaplanmış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Personel giderlerinin kurulu kapasitede ve yıllık hesaplanmış olmasına dikkat edilmelidir. Bu giderlere konu olan personel sayısı ve niteliğinin organizasyon şeması ile ve kurulu kapasite ile uyumlu olması gerekir. Ücret dışındaki varsa diğer sosyal haklar belirtilmiş olmalıdır. Varsa geçici ve/veya mevsimlik çalışanlar ayrırt edilmiş olmalıdır.
21	Tam kapasitede yıllık bakım onarım-genel gider-satış pazarlama giderleri hesaplanmış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu gider unsurlarının içeriği ve hesaplama biçimi açıklanmış olmalı ve kurulu kapasite ile uyumlu olmalıdır.
22	Tam kapasitedeki üretim ve işletme gider unsurlarına ilişik sabit ve değişken gider oranları belirlenmiş midir?	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tam kapasitede yıllık üretim ve işletme giderlerinin sabit / değişken tutarları ayrıştırılmış olmalıdır. Gider unsurlarının toplam işletme giderleri içindeki oranların belirlenmesinde, özen gösterilmesi ve detaylandırılması gereken unsurun belirlenmesi açısından fayda vardır.

23	Tam kapasitede işletme sermayesi tablosu ve hesabı yapılmış mıdır?	✓ İşletme sermayesinin unsurları ve hesaplamada göz önüne alınan varsayım ve veriler açıklanmış olmalıdır. İşletme sermayesinin sabit ve değişken tutarları ayrıştırılmış olmalıdır. Bu unsurlar Tam Kapasitedeki Yıllık İşletme Giderleri Tablosu ile uyumlu olmalıdır. Çelişki içermemelidir. Vadeli satış süresi dikkate alınmış olmalı ve bu sürenin ekonomik değerlendirmede tespit edilen süre ile uyumlu olması gerekir.
24	Hesaplanan işletme sermayesi miktarı yatırım tablosuna eklenmiş midir?	✓ İlk sene Kapasite Kullanım Oranı (KKO) yansıtılmış başlangıç işletme sermayesi miktarı sabit yatırıma eklenerek toplam yatırım tutarı hesaplanmış olmalıdır.
25	Tam kapasitede yıllık işletme gelirleri hesaplanmış mıdır?	✓ Tam kapasitedeki yıllık işletme gelirlerindeki satışa konu üretim miktarının madde balansındaki üretim miktarı ile uyumlu olması gerekir. Madde balansında satışa konu olan varsa yan ürünlerin ve/veya diğer ürünlerin de gelir tablosunda dikkate alınması, varsa satışta iade vb. detayların da dikkate alınmış olması gerekir. Benzer şekilde tam kapasitede yıllık işletme gelirlerinde kullanılan satış fiyatlarının da ekonomik değerlendirmede tespit edilmiş fiyatlar ile uyumlu olması gerekir. Bu fiyatlar da KDV siz olmalıdır.
26	Tesisin ekonomik ömrü öngörülmüş müdür?	✓ Öngörüye esas açıklama var mıdır?
27	Tesisin hurda değeri hesaplanmış mıdır?	✓ Hurda değer hesabında kullanılan varsayım ve kabullerin, tesisin teknolojik özellikleri ile uyumlu olması gerekir.
28	Yatırım konusundaki riskler yeterli ölçüde değerlendirilmiş mi?	✓ Yatırımın riskleri yatırımın türüne, yatırımın yerine bağlı olarak değişkenlik gösterir. Risklerin yeterli düzeyde irdelenmiş olması gerekir. Yatırım konusunda varsa yerli başarısız ve başarılı örneklerin yerinde incelemesinin yapılması ve proje tasarımında muhakkak göz önüne alınması gereklidir. Yabancı başarılı örnekler yatırım tasarımında dikkate alınabilecek ölçüde (eğer yatırım yeri ve konusuna uygulanması mümkün ise) irdelenmeli ve proje tasarımında yer almalıdır. (Satılacak ürün/hizmetler olarak, yatırımın kapsamı olarak vb.)
29	Yatırım konusuna ilişkin araştırma ve tespitler yatırım tasarımına kazandırılmış mı?	✓ İşletmenin satacağı hizmet ve/veya ürün, yatırımın içeriği yapılan analiz ve tespitlere uygun şekilde oluşturulmalıdır. Belirlenen ihtiyaca cevap veren ve/veya belirlenen riskleri bertaraf edecek yöntem ve kurgunun proje kapsamında yapılması 5N+1K ölçeğinde açıklanması ve yatırım tutarları, işletme gelir/gider hesaplarına yansıtılmış olması gerekir.
30	Yatırım tablosunda hesaplanan arsa, sabit yatırım ve işletme sermayesi yatırım rakamları finansman tablosuna doğru şekilde taşınmış mıdır?	✓ Teknik değerlendirmede hesaplanan yatırım tablosundaki bu değerler ile bu değerlerin ilgili olduğu yıllar finansman tablosuna doğru şekilde aktarılmalıdır.
31	Yıllık işletme giderleri ve yıllık işletme gelirleri proforma ve nakit akım tablolarına doğru şekilde taşınmış mıdır?	✓ Teknik değerlendirmede hesaplanan tam kapasitedeki yıllık işletme giderleri ile tam kapasitedeki yıllık işletme gelirleri, ekonomik Kapasite Kullanım Oranı (KKO) ile ilişkilendirilerek Proforma gelir gider ve nakit akım tablolarına taşınmış olmalıdır.

BİR ÇALIŞMADA AŞAĞIDAKİ UNSURLARDAN HERHANGİ BİRİ YOKSA BU ÇALIŞMA FİZİBİLİTE OLARAK DEĞERLENDİRİLEMEZ

1. Yatırım tamamlandıktan sonra, satılacak ürünün ve/veya hizmetin tanımı/içeriği yatırımın yeri/ üretim şekli/teknolojisinin seçilmesini, fiyatının tespitini gerçekleştirebilecek ölçüde tanımlanmış mıdır?
2. Kurulu kapasitedeki (teorik) üretilecek yıllık maksimum ürün ve/veya hizmet miktarı belirlenmiş mi?
3. Yatırımın ekonomik ömrü boyunca elde edeceği net fayda hesaplanmış mı?
4. Toplam yatırım tutarı (Sabit Yatırım Tutarı + Başlangıç İşletme Sermayesi ihtiyacı) hesaplanmış mı?
5. İlk iki maddede yer alan toplam fayda ile toplam yatırım tutarı (maliyet) karşılaştıran yöntemler (net bugünkü değer, iç verim oranı ve geri ödeme süresi) kullanılmış mı?

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

ÇUKUROVA
KALKINMA AJANSI